

5—7 maj

Debatter m. m.**Måndagen den 5 maj**

Sid.

Svar på interpellation av herr Hübinette (m) ang. veterinärkontrollen inom hästsporten	3
Meddelande ang. enkel fråga av herr Wirtén (fp) ang. skyddet mot oljeskador	8

Onsdagen den 7 maj

Rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd	11
Reglerna för godkännande av fosterhem	25
Om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län	27
Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar	30
Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård	38
Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län ..	46
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Blomquist (m) ang. säkerhetskraven vid motorcykel-tävlingar	51
av herr Nyman (fp) om åtgärder genom skolan mot barntrafikolyckor	51
av herr Brundin (m) om skydd mot viss störning av färgtelevisionen	51

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 7 maj	Sid.
Utrikesutskottets utlåtande nr 4, om förbud för supertankers att trafikera Östersjön	11
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 20, ang. ändring i kyrkomötesförrordningen	11
— nr 21, ang. riksdagens revisorers verksamhetsberättelse	11
Andra lagutskottets utlåtande nr 40, ang. ändring i lagen om allmän försäkring	11
— nr 44, ang. ändring i barnavårdslagen	25
— nr 45, ang. ändring i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning	26
— nr 46, om rätt för utländsk medborgare till undantagande från den allmänna försäkringen	26
— nr 48, ang. tidpunkten för inplacering i ny sjukpenningklass	27
Tredje lagutskottets utlåtande nr 31, om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län	27
— nr 36, ang. rätt för innehavare av järnväg att påkalla ägotbyte	30
Jordbruksutskottets memorial nr 19, ang. uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade ärenden	30
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 38, om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar	30
— nr 39, om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård	38
— nr 40, om åtgärder för att minska fosfathalten i tvättmedel ..	46
— nr 41, om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län och av fritidsverksamhet, m. m.	46

Måndagen den 5 maj

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 23, 24 och 25 nästlidne april.

Ang. veterinärkontrollen inom hästsporten

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet BENGTTSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Hübinettes* (m) interpellation angående veterinärkontrollen inom hästsporten, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Hübinette har frågat mig, *dels* om jag anser att rådande förhållanden i fråga om den veterinära ansvarsfrågan och rapporteringsskyldigheten vid våra tävlingsbanor för hästar är tillfredsställande, *dels* vem som har ansvaret för det slutgiltiga genomförandet och kontrollen av de s. k. startkorten vid tävlingsbanor.

Den veterinära tillsynen vid tävlingsbanor för hästar handhas av särskilda tävlingsveterinärer som förordnas av veterinärstyrelsen och är ansvariga inför denna myndighet. Verksamheten regleras genom kungörelsen om offentlig förevisning av djur. I denna föreskrivs bl. a. att veterinär skall besiktiga tävlingsbanan och närvara vid tävlingen. Om djur utsätts eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri, får veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen eller visst eller vissa djurs deltagande. Veterinärstyrelsen fastställer grunderna för den ersättning till tävlingsveterinär som betalas av tävlingsanordnaren. Enligt

min mening ger gällande bestämmelser tillräckliga möjligheter för tävlingsveterinär att helt oberoende av den som anordnar tävlingen hindra att djur utnyttjas otillbörligt.

Förslaget om startkort härrör från veterinärstyrelsen och anvisningar för kortens användning torde komma att meddelas av styrelsen. Startkortet vid hästtävlingar bör betraktas som ett led i tävlingsveterinärernas verksamhet.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet Bengtsson för hans vänlighet att ställa upp här i dag. Jag skulle ha fått svaret tidigare men på grund av olika omständigheter hade jag då inte möjlighet att ta emot det. Mitt tack för själva svaret är däremot kanske inte fullt lika hjärtligt. Jag tycker att det ändå är ett ganska tunt dokument. Visserligen säger statsrådet i slutet av det stycke som avhandlar veterinärkontrollen att enligt hans mening ger gällande bestämmelser tillräckliga möjligheter att hindra att djur utnyttjas otillbörligt. Detta är inte helt i enlighet med i varje fall min uppfattning och inte med många andras heller, vet jag. Ifrågavarande kontroll kan inte sägas vara tillfredsställande. Den sker för närvarande direkt i anslutning till tävlingarna, vid många tävlingsbanor har man förhandsspel på totalisator och tidspressen är stor. Vid vissa landsortstävlingar förekommer det till och med att man anlitar distriktsveterinärer som banveterinärer, och det är klart att detta kan få otillfredsställande resultat. Därmed inget ont sagt om dessa veterinärer. De kan naturligtvis vara kunniga men sakna erfarenhet på hästar men ändå

Ang. veterinärkontrollen inom hästsporten

tingas att medverka vid sådan här besiktning. Nej, det vore naturligtvis betydligt bättre om man kunde visa upp hästarna före varje tävling så att vederbörande i lugn och ro kunde få studera dem. Banveterinärerna skulle dessutom kunna ha hand om foderkontroll och kanske stallhygien m. m. De hästar som man tvingas ta ur före en tävling skulle kunna besiktigas av en kontrollkommission som består av banveterinär och någon annan. Kommission är kanske ett oriktigt uttryck, men någon mer än banveterinären borde få titta på hästen och säga ifrån om den är utsliten eller kanske felaktig och därför bör tas ur. Jag tror att det vore riktigt att tackla problemet på det viset.

Men det primära och det som jag slutgiltigt vill komma fram till är att det saknas instruktion för banveterinärerna. Visserligen säger statsrådet i sitt svar att »verksamheten regleras genom kungörelsen om offentlig förevisning av djur». Om jag skulle visa upp en björnunge hemma i Kulla, skulle det falla under samma bestämmelser som de som gäller på Solvalla, där det omsätts hundratals miljoner kronor. Det är helt orimligt. Det borde naturligtvis finnas en särskild instruktion för banveterinärerna så att var och en av dem, på vilken bana han än befann sig, hade en likartad instruktion att handla efter. Då skulle naturligtvis tyngden i deras åtgärder bli betydligt större.

Statsrådet säger här att veterinärstyrelsen fastställer grunderna för ersättningen till banveterinärerna, men de är ändå betalda av de lokala tävlingsanordnarna. Det är naturligtvis inte så lätt, när det förekommer förhandsspel, tidspress och andra faktorer som påverkar detta i negativ riktning, för en banveterinär att dra ur en häst och säga att den hästen inte får tävla nu. Dessa förhållanden är otillfredsställande. Banveterinären måste i varje fall kunna bygga sitt ställningstagande på en utförlig och ordentlig

instruktion. Det borde man kunna begära.

Allt detta har ju tillkommit för att skydda hästarna, för att se till att äldre, utslitna eller felaktiga hästar verkligen inte används. Jag skall be att få återkomma till det i anslutning till frågan om startkorten, men jag vill redan nu säga att det vid en kurs, anordnad för hästfolk i Skåne, vitsordades av flera veterinärer — och även andra — att det är fel att det inte finns någon ordentlig instruktion. Där sade chefsveterinären Fritz Sevelius, som drog upp frågan om det önskvärda i att utfärda startförbud för nedslitna tävlingshästar — och han fick rejält gensvar från alla håll — att det sker en viss rovdrift med gamla tävlingshästar som har gjort sitt. Andra framhöll att nedkörda tävlingshästar inte fick bli handelsvara. Det ligger ganska nära till hands att man ändå försöker utnyttja hästarna otillbörligt.

Jag kommer nu till den sista delen av svaret, där det är fråga om startkorten. Den frågan avfärdar statsrådet på fyra rader. Jag anser att detta är den väsentligaste reform som är påtänkt på detta område. Visst är startkorten, som det står på sista raden, ett led i tävlingsveterinärernas verksamhet. Men de är också ett led i att rädda utslitna hästar. Det finns en viss tendens att vilja flytta hästar, som fått startförbud på de stora banorna, norrut eller till mindre, lokala tävlingsbanor och försöka köra med dem där. Det är då startkorten skall finnas och följa hästen, och — jag återkommer till det — det skall finnas en ordentlig instruktion för banveterinären så att han kan handla med ledning av vad som står på startkorten. Statsrådet avfärdar förslaget om startkort med en axelryckning och säger — vilket är ganska märkligt — att »anvisningar för kortens användning *torde* komma att meddelas av styrelsen». »Torde komma» — varför inte klämma i med friska takter och säga att veterinärstyrelsen *skall*

utfärda bestämmelser om startkort. Jag tycker att svaret inte andas tillräcklig kraft när det gäller handhavandet av en så pass angelägen sak som det här trots allt är.

Herr statsrådet BENGTTSSON:

Herr talman! Jag vet inte vad det är för kraft herr Hübinette efterlyser. Jag har försökt att ge sakliga svar på två frågor som ställts till mig. Att jag inte kan tala precis som en hästkarl kan ju inte förändra sakfrågan.

Till att börja med vill jag säga att herr Hübinette har fel då han påstår att veterinärerna skulle sakna instruktion. Som framgick av mitt svar regleras den här verksamheten i kungörelsen om offentlig förevisning av djur. Jag vill fästa uppmärksamheten på att den kungörelsen har funnits länge, men verksamheten vid våra tävlingsbanor reglerades inte förrän 1967. I anslutning till kungörelsen har veterinärstyrelsen, som har ansvaret för verksamheten, också utarbetat en PM för veterinärerna om hur de skall förfara. Vardera veterinär som sysslar med verksamheten vid tävlingsbanorna har sålunda klart angivet för sig hur han skall göra. Jag kan läsa upp en del av vad han skall hålla på med. Veterinären skall besiktiga startande hästar t. ex. i fråga om selning och sadling, kontrollera hästkorten, föra arkivexemplar av hästkort för banans egna hästar, kontrollera banan, utfärda startförbud och dessutom göra en hel rad andra saker. Han ingriper också när så erfordras.

Det förhåller sig inte så som herr Hübinette säger att vi på tävlingsbanorna skulle ha veterinärer som är främmande för denna verksamhet. Enligt den uppgift som veterinärstyrelsen har givit mig — en uppgift som jag inte har någon som helst anledning att betvivla — har det sedan den 1 januari 1967 bara funnits sådana tävlingsvete-

Ang. veterinärkontrollen inom hästsporten rinärer som fått specialutbildning för ändamålet, och det tycker jag är ganska betryggande.

Jag har inte avfärdat startkorten med en axelryckning, utan jag har lämnat svar på herr Hübinettes fråga. Han har frågat vem som har ansvaret för startkorten, och jag har med den vänlighet som är min egen talat om att det är veterinärstyrelsen som har kommit upp med idén. Styrelsen har utarbetat ett förslag, och trav- och galoppförbunden hade möjlighet att inkomma med synpunkter på kortens tekniska utformning. Det är meningen att korten före varje tävling skall uppvisas för tävlingsveterinären. Om kort inte visas eller om den senaste anteckningen på kortet anger startförbud eller skada på hästen, får den hästen inte starta. Svaret för kontrollen av startkorten ligger hos veterinärstyrelsen. Naturligtvis kunde jag ha uttalat mig med större självsäkerhet och sagt att det är klart att styrelsen kommer att utarbeta anvisningar rörande startkorten.

Sammanfattningsvis vill jag säga att jag självfallet inte har annan mening än herr Hübinette. Det gäller att se till att de djur som används i tävlingarna får den allra bästa behandling. Veterinärstyrelsen har, som sagt, ansvaret för att de bestämmelser som tillkom 1967 efterlevs. Såvitt jag förstår finns det med den erfarenhet vi har i dag ingen anledning att ändra dessa bestämmelser. De ger oss möjligheter att på ett tillfredsställande sätt övervaka tävlingsverksamheten.

Till sist ett par ord om den antydan herr Hübinette gjorde om att veterinärerna skulle ha något slags ekonomisk bindning till tävlingsarrangörerna. Detta måste vi nog tillbakavisa, ty tävlingsveterinärerna får ju en ersättning som är reglerad och bestämd av veterinärstyrelsen. Tidigare var det möjligen på det sättet att banveterinärerna stod i ekonomisk beroendeställning till galoppsällskap och andra tävlingsarrangörer, men så är inte fallet numera

Ang. veterinärkontrollen inom hästsporten

— de är icke på något sätt ekonomiskt bundna vid arrangörerna.

För att belysa hur man försöker få veterinärerna att bli mer och mer kunniga och lämpliga för denna verksamhet vill jag nämna att veterinärstyrelsen av jordbruksdepartementet begärt medel för att anordna s. k. banveterinär dagar för att man på dessa sammankomster skulle kunna diskutera de sammanställningar som styrelsen gjort över tävlingsveterinärernas rapporter. Det var meningen och är meningen att veterinärerna på grundval av de vunna erfarenheterna skulle kunna få tillstånd en enhetlig bedömning och större möjligheter att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Herr talman! Jag har alltså den uppfattningen att det här gäller att skydda de djur som deltar i de tävlingar det här är fråga om, och jag anser att vi bör kunna göra detta med hjälp av de bestämmelser som finns.

Herr HÜBINETTE (m):

Herr talman! Det är bra att vi har samma uppfattning om att de djur det här gäller bör skyddas. Jag har liksom aldrig ifrågasatt detta, utan jag tror att både vi som nu diskuterar denna fråga och de myndigheter som vi har blandat in i vår diskussion är besjälade av denna önskan — därom råder nog ingen tvekan.

Det är emellertid klart att det finns svagheter i det nuvarande systemet, vilket jag nyss påpekat. Och jag tycker att detta bör observeras av departementet. Visserligen säger herr statsrådet Bengtsson att det finns en kungörelse som reglerar verksamheten för banveterinärerna — jag är medveten om detta — men när herr Bengtsson skall räkna upp vad en banveterinär skall göra blir det litet torftigt, det måste jag säga. Banveterinären skall se på banan, han skall föra liggare eller journal och han skall utfärda startförbud — och herr statsrådet säger att

detta också har förekommit. Min tanke om en instruktion innebär att den skall innehålla en detaljerad framställning om hur en häst inte får bete sig för den händelse han skall släppas fram. Jag tror att det är detta som saknas. Även om herr Bengtsson aldrig så mycket läser i sina papper, saknas det en instruktion som reglerar detta.

Jag återkommer till vad herr Bengtsson anförde om den ekonomiska bindning som förelåg mellan veterinären och det galopp- eller travsällskap det gäller. Jag menade inte att det var fråga om någon direkt ekonomisk bindning mellan veterinären och det lokala sällskapet. Men när det inte finns någon detaljerad instruktion, när det är pengar satsade och det är tidsnöd, är det mycket svårt för veterinären att säga till det sällskap som betalar honom: »De där hästarna skall vi ta ur tävlingen.» Först och främst sker här en snabbuppvissning. Jag förstår att herr statsrådet Bengtsson inte varit med om detta, men om man visar upp en häst snabbt, kan en skicklig karl som håller i tyglarna få en häst att gå riktigt bra, även om den är i dålig kondition. Det bör enligt min mening ske en förhandsbesiktning av hästen, och då bör man genom att falla tillbaka på den instruktion jag här avser kunna säga: »Här är det fråga om en hälsa; den där hästen uppför sig på det och det sättet, och den skall vi enligt instruktionen ta ur tävlingen.» Det vore betydligt lättare för veterinären att förfara på detta sätt.

Jag kommer då tillbaka till detta med att det vid de lokala banorna kan finnas distriktsveterinärer som i och för sig är kunniga och duktiga men som saknar specialutbildning för att kunna klara av en sådan här sak. Hade de en instruktion att gå efter, vore det bättre, ty då kunde de med hänsyn till vad där finns skrivet falla tillbaka på den och säga att den och den hästen inte får tävla. Jag menar att det bör vara på detta sätt, och jag tror att det

Ang. veterinärkontrollen inom hästporten

vore riktigt om det blev ordnat på det viset.

Jag vill tillägga ytterligare en sak. Det har sagts att det är veterinärstyrelsen som har ansvaret för denna verksamhet. Enligt herr statsrådet Bengtsson är det ingenting i bestämmelserna som behöver ändras. Men jag tycker att denna lilla diskussion och mina påpekanden väl ändå bör kunna stämma litet till eftertanke. Visserligen kan det sägas att det är bra som det är, men en sak är inte så bra att den inte kan göras bättre. Varför kan man inte underlätta för de veterinärer, som skall syssla med dessa arbetsuppgifter, genom att utfärda en mera detaljerad instruktion av det slag jag här anfört?

Herr statsrådet **BENGTSSON:**

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som herr Hübinette säger att min erfarenhet av hästar är utomordentligt begränsad. Jag har bara läst om sådana hästskojare som herr Hübinette här beskriver och som kan förevisa en häst och göra troligt att den är pigg och rask utan att den är det. Men nu är det veterinärer man visar hästen för, och vad man än säger om en veterinär så lär det väl vara rätt svårt för en hästskojare att bedra honom så som han möjligen kan bedra mig och andra som inte förstår sig på hästar.

Jag läste inte upp hela instruktionen för herr Hübinette, och det kanske var dumt av mig. Den är synnerligen omfattande, men jag kan fortsätta uppläsningen ur den.

Veterinären skall, utöver vad jag tidigare omnämnt, utfärda startförbud när så behövs, och likaså föreläggande om veterinärundersökning. Han skall under tävlingen övervaka att djurskyddsbestämmelserna i övrigt ej överträds (spödrivning, olämpliga korrekionsmedel, tecken på överansträngning m. m.). Det har kommit till min kännedom att veterinärer har anmält

spödrivning och olämpliga korrekionsmedel, vilket alltså föranlett åtgärder. Veterinären skall ingripa med första hjälp vid störningar. Han skall ta dopingprov enligt de bestämmelser som kan finnas utfärdade härför. Han har skyldighet att ta prov när han själv finner påkallat även om det ej begärts av tävlingsledningen.

Veterinären skall tillse stallhygien, särskilt i gäststallar. Han skall övervaka att gällande föreskrifter angående rengöring och desinfektion av transportfordon och stallar iakttas.

Arrangörerna har skyldighet att tillhandahålla veterinären erforderliga lokaler, veterinärtrum och undersökningsrum. Veterinären skall ha erforderlig handräckning. Vid banan skall finnas transportapparat för omhändertagande av störtade hästar.

Men när det sedan gäller själva behandlingen av störtade hästar förstår jag inte att det finns behov av en detaljerad instruktion. Det är ju inte fråga om kvacksalvare utan om veterinärer som är utbildade för ändamålet.

Jag har aldrig här stått och sagt att det nuvarande tillståndet är det bästa som finns, utan jag har sagt att vi har möjligheter att med gällande bestämmelser ordna en betryggande övervakning av denna verksamhet. Att denna övervakning behöver förbättras framgick också av mitt inlägg, då jag omtalade att jordbruksdepartementet har anvisat medel för att veterinärstyrelsen skall kunna anordna banveterinärdagar. Dessa har utslutande till syfte att med den erfarenhet man har vunnit förbättra förhållandena och underlätta veterinärernas arbete. Jag kan därför inte förstå annat än att mitt svar var positivt och att min inställning i denna fråga är positiv. Jag anser att man skall göra allt för att situationen för djuren skall vara tillfredsställande.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 112, med förslag till lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319), m. m.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av motioner om förbud för supertankers att trafikera Östersjön;

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av proposition om ändring i kyrkomötesförordningen; samt

nr 21, i anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1968;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97), jämte i ämnet väckta motioner;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning;

nr 46, i anledning av motioner om rätt för utländsk medborgare till undantagande från den allmänna försäkringen; samt

nr 48, i anledning av motioner angående tidpunkten för inplacering i ny sjukpenningklass;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av motioner om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län; samt

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt för innehavare av järnväg att påkalla ägoutbyte;

jordbruksutskottets memorial nr 19, angående uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade ärenden; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av motioner om åtgärder för att åstadkomma mera trafik-säkra bilar;

nr 39, i anledning av motioner om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård;

nr 40, i anledning av motioner om åtgärder för att minska fosfathalten i tvättmedel; samt

nr 41, i anledning av motioner om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län och av fritidsverksamhet, m. m.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1048, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 71, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; och

nr 1049, av herr *Akerlund*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 71, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Wirtén* (fp) till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet: »Avser regeringen vidtaga några omedelbara åtgärder för att förstärka vårt skydd mot oljeskador?»

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.27.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Tisdagen den 6 maj

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Ledighet från riksdagsgöromålen för tiden den 11—den 17 maj beviljades herr *Berglund*, vilken av kommunikationsdepartementet utsetts att under denna tid representera Sverige vid 38:e kongressen med International Union of Public Transport (UITP) i London.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 149, till styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; samt

nr 150, till riksdagens revisorer angående anslag till revisorerna för utrustning av nya lokaler.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70, såvitt propositionen avser jordbruksärenden; och

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 153, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag

till lag om pensionstillskott, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, med förslag till lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 1048 och 1049.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 4, konstitutionsutskottets utlåtanden nr 20 och 21, andra lagutskottets utlåtanden nr 40, 44—46 och 48, tredje lagutskottets utlåtanden nr 31 och 36, jordbruksutskottets memorial nr 19 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 38—41.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 115, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1969/70, m. m.; och

nr 116, angående utvidgning av systemet med växtförädlingsavgifter.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 55, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet på rationaliseringsområdet jämte motion;

nr 57, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 till regional utveckling, m. m., jämte motioner;

nr 58, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 för arbetsmarknadsändamål m. m. och Kungl. Maj:ts proposition angående minimibelopp för statligt omställningsbidrag, jämte motioner; samt

nr 59, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1969/70 i vad avser före-

tagareföreningarna m. m. jämte motioner; ävensom

bankoutskottets utlåtande nr 23, i anledning av motioner om åtgärder till skydd för vissa hemmamarknadsindustrier, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 7 maj

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne april.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen på grund av sjukdom från och med den 6 maj tills vidare. Läkarintyg har begärts att sändas direkt till riksdagen.

Stockholm den 6 maj 1969

Ivar Johansson

Den begärda ledigheten beviljades för den tid, varunder herr andre vice talmannen Ivar Johansson på grund av sjukdom vore oförmögen att delta i riksdagsarbetet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1969/70, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåge det procenttal av grundbeloppet, varmed statlig inkomstskatt för vissa skattskyldiga föreslagits skola ingå i preliminär skatt, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 116, angående utvidgning av systemet med växtförädlingsavgifter.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets memorial nr 55 och utlåtanden nr 56—59 samt bankoutskottets utlåtande nr 23.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av motioner om förbud för supertankers att trafikera Östersjön, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av proposition om ändring i kyrkomötesförelagningen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande föreslagit.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna konstitutionsutskottets utlåtande nr 21, i anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1968.

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 37, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring.

I propositionen hade föreslagits, att kvinna skulle få utföra förvärsarbete under tillhoppa högst 30 dagar utan att

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

rätten till tilläggssjukpenning i anledning av barnsbörd för återstående ledighetstid därför ginge förlorad. I avslutning härtill föresloges en kompletterande regel som avsåge kvinnor vars barn vårdades på sjukhus. De nya reglerna hade föreslagits träda i kraft den 1 juli 1969.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) motionen II:1081, av fru *Kristensson*,

2) motionen II:1087, av fru *Ryding* och fru *Marklund*, samt

3) motionen II:1116, av herr *Romanus m. fl.*

I motionen II:1081 hade anhållits, att riksdagen måtte besluta om en sådan ändring av lagen om allmän försäkring, att rätten till tilläggssjukpenning i samband med havandeskap efter trettio dagar från barnets födsel dels finge tillkomma endera av föräldrarna, dels icke skulle gå förlorad för återstående ledighetstid. Av motionsmotiveringen framginge, att med yrkandet i den andra delssatsen avsåges, att endera av föräldrarna, sedan 30 dagar förflutit från barnets födelse, skulle hava rätt till obegränsad avbrottsmöjlighet utan att rätten till tilläggssjukpenning skulle gå förlorad för återstående ledighetstid.

I motionen II:1087 hade hemställts, att riksdagen måtte antaga det framlagda lagförslaget med den ändring, som angivits i motionen, vilket förslag innebar, att kvinna skulle givas rätt till obegränsad avbrottsmöjlighet utan att rätten till tilläggssjukpenning skulle gå förlorad för återstående ledighetstid.

I motionen II:1116 hade yrkats, *dels* att riksdagen skulle antaga det framlagda lagförslaget med samma ändring som förordats i motionen II:1087, *dels* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att tillämpningsföreskrifter måtte utfärdas som gäve klara riktlinjer för bedömningen av när för-

värvsarbete skulle anses föreligga i samband med havandeskapsledighet, då kvinnan hade förtroendeuppdrag eller andra mindre extrauppdrag, då fria yrkesutövare behöle en mindre del av sitt arbete och i samband med fortbildning och vidareutbildning, *dels ock* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om förslag till sådan ändring av lagen om allmän försäkring, att tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd kunde utgå även i de fall barnets fader avstode från förvärvsarbete för att vårda barnet.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen — med avslag på motionerna II:1081, II:1087 och II:1116, den sistnämnda i förevarande del — måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring;

B. att motionen II:1116, såvitt den avsåge viss jämställdhet mellan fader och moder i moderskapsförsäkringen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionen II:1116, såvitt den avsåge tillämpningsföreskrifter angående begreppet förvärvsarbete, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I, vid utskottets hemställan under A, av fru *Hanrin-Thorell* (fp), herr *Österdahl* (fp), fröken *Wetterström* (m) och herr *Romanus* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen måtte — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring — med bifall till motionerna II:1087 och II:1116, den sistnämnda i förevarande del, samt med bifall till motionen II:1081, såvitt

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

den anginge rätt till obegränsad avbrottsmöjlighet i havandeskapsledigheten, men avslag å motionen, såvitt den anginge lagändringar i övrigt, för sin del antaga nämnda förslag med den ändringen, att 3 kap. 13 § erhöles i reservationen angiven lydelse;

II, vid utskottets hemställan under B, av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herr *Österdahl* (fp), fröken *Wetterström* (m) och herr *Romanus* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under B hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna II: 1081 och II: 1116, båda i förevarande del, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd borde kunna utgå även i fall då fadern i stället för modern avstode från förvärvsarbete för att vårda barnet, och hemställa om förslag i frågan;

III, vid utskottets hemställan under C, av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herr *Österdahl* (fp), fröken *Wetterström* (m) och herr *Romanus* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort under C hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 1116, i förevarande del, i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört i fråga om tillämpningsföreskrifter angående tolkningen av begreppet förvärvsarbete.

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! Tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd får som bekant varje kvinna som är försäkrad, för så vitt hon inte ägnar sig åt något arbete under tiden för ledigheten. Detta är ett krav enligt den allmänna försäkringslagen, ett krav som försäkringskassorna behårt hållit på. I ett par fall har principen hårdtagits så långt att det väckt berättigad uppmärksamhet: inte en dags tjänstgöring, inte ett enda sammanträde utan att tilläggs-

sjukpenningen äventyras för den återstående tiden. Det är närmast den indignation som detta har väckt — det stod klart att det var en orimlig ordning — som i sinom tid har lett till den proposition som andra lagutskottet behandlat i det utlåtande som nu ligger på riksdagens bord. Det framlagda förslaget innebär en uppmjukning av bestämmelserna, så till vida att en kvinna skall få ägna sig åt förvärvsarbete under sammanlagt högst 30 dagar utan att hon mister sin tilläggsjukpenning under den återstående tiden. Det är ett steg framåt.

Motiven för systemet att ge kvinnorna tilläggsjukpenning har varit två: dels att modern skall få ta igen sig efter förlossningen och under amnings-tiden — fast nu lär förresten mycket få mammor amma — dels att modern skall få vara tillsammans med barnet. Båda motiven är verkligen fullt aktingsvärda. Frågan är väl bara vem som bäst känner till hur mycket modern orkar, hon själv eller myndigheterna. Säkert är det i många fall, som också någon av utskottets ledamöter med personlig erfarenhet har sagt, betydligt lättare att sitta och skriva maskin än att sköta en baby och dennes större syskon.

De här bestämmelserna är skyddsbestämmelser för kvinnan och barnet. De som bäst känner behovet av skydd är naturligtvis vederbörande kvinnor själva, om de är mentalt och fysiskt friska och kan bedöma sin situation.

Bestämmelsen om tilläggsjukpenning, som är avhängig av om kvinnan är hemma och sköter sitt barn, kan aldrig bli en tvångsbestämmelse. Ingen människa i världen kan hindra en nybliven moder från att veckan efter förlossningen börja arbeta i förvärvslivet eller att arbeta hemma, om hon så finner lämpligt och förenligt med sin ekonomiska fördel och sina möjligheter över huvud taget. Bestämmelsen är enbart till för att ge kvinnan valfrihet och möjlighet att vara hemma. Att hon

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

skall tvingas att sköta sig själv och barnet kan varken vara meningen med det hela eller ens möjligt att realisera.

Det är bl. a. detta resonemang som ligger bakom den motion som väckts från bl. a. folkpartihåll och som avsatt de tre reservationerna. Dessa innebar inte alls någon nedvärdering av att den nyblivna modern här får möjlighet att stanna hemma och vara tillsammans med barnet. Det anser vi vara en positiv sak, men vi tycker att kvinnorna själva bör få full valfrihet att arbeta eller vara hemma under de 180 dagar det gäller. Någon gräns skall inte sättas. Det är kvinnorna själva som häst kan avgöra om de orkar och vill arbeta, och det finns knappast någon anledning att sätta gränsen just vid 30 dagar. Det måste i varje fall alltid bli ett tröskelproblem som blir besvärligt att bemästra. Vill de arbeta 40 eller 50 dagar må de göra det. Då blir det naturligtvis också ett tröskelproblem, men ramen är i alla fall vidare. Vi anser att det inte bör göras någon inskränkning alls under dessa 180 dagar. Om man inte gör det, kan kvinnorna nämligen välja ett vikariat, en möjlighet till fortsatt utbildning mot betalning — eller vad det nu kan vara.

Vi motionärer är i gott sällskap, får jag förmoda, eftersom både LO och TCO har samma inställning till problemet som vi har. Skyddssynpunkterna, säger LO, tillgodoses genom arbetarskyddslagens bestämmelser om rätt till tjänstledighet i samband med barnsbörd och förbud mot visst ansträngande arbete under den närmaste tiden efter förlossningen, kompletterade med den ekonomiska möjligheten att utnyttja denna ledighet som tilläggsjukpenningen erbjuder.

Varför skall vi då inskränka denna valfrihet? Kvinnan är inte mer omtydd som barnaföderska än i andra sammanhang. Det talas innerligt från socialdemokraterna närstående kretsar om det rimliga i att kvinnorna själva får full valfrihet när det gäller att föda

ett barn. Det är ett betydligt allvarigare övervägande, det vågar jag försäkra mina herrar. Nog skall vi då kunna tillerkänna dessa kvinnor full valfrihet att förvärvsarbeta eller vara hemma.

Jag tror inte annat än att många kvinnor i denna situation väljer att stanna hemma under en viss tid, men de må själva fatta avgörandet. Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till reservation I.

Reservation II innehåller ett yrkande att föräldrarna själva skall få välja vem som skall vara hemma och sköta det barn som är bådads. Pappor är fördömligt duktiga och intresserade i våra dagar. Vi pratar så mycket om jämlikhet mellan könen numera att en gammal kvinnosakshäst som jag blir innerligt trött på att det bara pratas och inte görs någonting. Nu tycker jag att man kan manifesteras allt detta talande i ett positivt handlande. Det här kan inte vara svårt att genomföra och kan inte medföra några prejudikat. Ge fadern en del av tilläggsjukpenningen om familjen anser det lämpligt att han stannar hemma och sköter det nyfödda barnet. Jag tycker inte att det finns någon anledning att vänta på en utredning. Det måste ändå komma ett sådant förslag i samband med en jämlikhetsreform, om man över huvud taget skall införa jämlikhet på olika områden. Det skulle se snyggt ut om riksdagen här gjorde slag i saken, och därför ber jag att få yrka bifall till reservation II.

Utskottet ansåg 1967 — det blev också riksdagens beslut — att Kungl. Maj:t skulle utfärda tillämpningsföreskrifter i stället för att i lagtexten reglera innebörden av uttrycket förvärvsarbete. Sådana centrala anvisningar som grundar sig på rättspraxis och annat tillgängligt material måste vara av värde för de tillämpande myndigheterna. Det kan annars lätt bli olika uppfattningar om vad som menas med förvärvsarbete. Sådana anvisningar har inte kommit,

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

men vi anser att de behövs. Vad är t. ex. ett förtroendeuppdrag? Är det jämställt med förvärvsarbete att sitta på ett sammanträde en kväll? Jag tycker att det bör ligga utanför vad som kan anses vara förvärvsarbete. Skall sammanträden räknas in i de 30 dagar, som en nybliven moder enligt propositionen framgent skall få arbeta, måste det bli en rent matematisk uppskattning av hennes möjligheter. Hon kan omöjligen veta hur många sammanträden det blir under de 180 dagarna. Hon skall då spara dagar, anser tydligen utskottet. Det måste vara en fullständigt orimlig uppläggning. Man måste väl här åtminstone undanta sammanträden och liknande uppdrag, för vilka kvinnan kanske får en obetydlig ersättning. Har man ingen ersättning alls, kommer ju dessa uppdrag inte in i bilden.

Jag tycker att vi inte har råd att vältra ens den minsta lilla sten framför fötterna på det fåtal kvinnor i barnafödande åldrar, som vill ägna sig åt politisk eller annan samhällsrelig verksamhet. De är sannerligen inte många.

Detta kan omöjligen vara någon samhällsekonomisk fråga och inte heller någon principiell fråga, såvitt jag förstår. Staten lär väl tjäna på att kvinnorna arbetar efter måttet av sina krafter under den här tiden.

Jag vill sluta med att säga att kvinnor i denna situation faktiskt inte är mer omyndiga än män. Allt talar för ett bifall till de tre reservationer som är fogade till utskottsutlåtandet, och jag ber alltså att få yrka bifall till dem.

Herr LIDGARD (m):

Herr talman! Om inte fru Hamrin-Thorell hade särskilt apostroferat en folkpartimotion i detta ärende, skulle jag i stort sett ha kunnat nöja mig med att instämma i vad hon sade. Nu är jag tvungen att påminna om att det finns motionärer i ärendet även från det parti jag företräder. När jag ändå har

begärt ordet för att säga detta, skulle jag vilja tillfoga några synpunkter.

Man talar i detta ärende om skydds- och vårdnadsintressen, som om de vore likvärdiga storheter under hela den sexmånadersperiod som det är fråga om. Jag tycker inte att det är alldeles riktigt att man gör på det sättet. Det är för mig uppenbart att skyddsintressena så långt som de hänför sig till modern — och det är väl det saken gäller — har reglerats i arbetarskyddslagstiftningen. Där har man satt ut en tid på ett antal veckor då modern inte skall delta i arbete. Det följs nu upp här, och om den saken finns inte så mycket att säga. Men ju längre tid som förflyter efter förlossningen desto starkare framträder naturligtvis vårdnadsintressena beträffande barnet. Där får man väl säga som fru Hamrin-Thorell sade att i våra dagars unga familjer är pappan ofta lika väl skickad som mamman att svara för vårdnaden av barnet. Jag har sett många sådana fall, och jag tycker inte man skall göra det omöjligt för de familjer som så vill att lösa frågan på det sättet att pappan tar huvudansvaret för vården.

Jag har i min yrkesverksamhet stött på denna fråga ganska många gånger. Som ledamöterna kanske vet har jag mycket med lärare att göra. Det är arbetstagare som ofta är gifta med varandra, och det är mycket vanligt att de vänder sig till sin förbundsexpedition och frågar om möjligheterna att mamman går i tjänst och pappan stannar hemma. Deras handlande dikteras inte av några som helst ekonomiska intressen, ty familjens ekonomiska situation är precis likadan, oberoende av vem som är i tjänst, utan det är interna bedömningar som hänför sig till familjen och mycket ofta till vad som är nyttigt och lämpligt för deras arbetsplats, för skolan. Det kan ju vara på det sättet att mamman just för tillfället arbetar inom en avslutningsklass och det finns ett starkt intresse att hon så mycket som möjligt ger ett fortsatt stöd i undervis-

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

ningen av de elever som hon har haft en längre tid.

I det sammanhanget skulle jag vilja peka på en annan sak. Departementschefen uttalar i propositionen: »Med arbetad dag bör därvid avses även dag som endast delvis åtgått till förvärvsarbete.» När det gäller lärarna finns det i detta avseende många fall där det är ett gemensamt intresse för samhället, representerat i skolan, och för läraren att läraren får fullgöra en viss del av tjänstgöringen. Det går ju att stycka upp en lärartjänstgöring i delar. Det kan vara fråga om att fullfölja undervisningen i som jag sade en avslutningsklass eller något sådant. Det är inte fråga om så många timmar utan om en partiell tjänstgöring. Den bestämmelse, som tydligen kommer att beslutas här, omöjliggör såvitt jag förstår en praktisk lösning av detta problem.

Närbesläktad härmed är den situation som egna företagare kan råka i. Jag tänker t. ex. på sjukgymnaster, som har en eller annan patient för vilken de vill fullfölja behandlingen under en längre period — det tar kanske en timme då och en timme då. Eller tag en kvinnlig tandläkare eller en advokat som anser sig böra fullfölja ett uppdrag under en längre period till fördel för patienten eller klienten. De skulle få möjlighet att göra det om riksdagen här följer förslagen i reservationerna. Det torde däremot bli omöjligt om man följer utskottets förslag.

Därför ber jag, herr talman, få instämna i fru Hamrin-Thorells yrkande om bifall till reservationerna.

Fröken LUNDBECK (m):

Herr talman! Den föreliggande propositionen behandlar frågor av vital betydelse för den berörda gruppen, alltså de nyblivna mödrarna och hela den nya barnfamiljen.

Departementschefen inleder sitt yttrande i propositionen med följande

konstaterande: »Havandeskap och förlossning innebär för en kvinna avsevärd omställning av såväl fysisk som psykisk art.» Detta är en nog så värdefull upplysning. Därutöver framhålles det angelägna i att modern med den stora uppgift hon fått i och med barnets födelse också får tid att ägna sig åt barnet genom att avhålla sig från yrkesarbete. Det kan i detta sammanhang konstateras, att det individuella behovet av en fullständig avkoppling från tidigare yrkesliv av olika skäl är mycket varierande. Det bör framför allt överlämnas åt kvinnans eller familjens eget omdöme att avväga lämpligheten av avbrott i ledigheten. Den skall inte dikteras av några bestämmelser som omöjliggör den önskvärda valfriheten.

Bestämmelserna har hittills på många sätt varit otillfredsställande och ofta skapat missförstånd och oro i det enskilda fallet med i många fall ej önskvärda konsekvenser. Jag behöver inte närmare fördjupa mig i detta, ty det framgår med all önskvärd tydlighet av handlingarna i propositionen. Såväl utredningen som departementschefen har nu kommit underfund med att bestämmelserna är otillfredsställande och har föreslagit en uppmjukning som i och för sig är glädjande. Man frågar sig dock varför steget inte tas fullt ut. I remissvaren från LO och SACO har man nämligen föreslagit detta, och det förvånar mig att man inte tagit större hänsyn till vad arbetsmarknadens organisationer anser i denna fråga. Dessa organisationer kommer ju i kontakt med konsekvenserna av de rådande bestämmelserna och kan därför bedöma hur situationen skulle kunna förbättras. Organisationernas uttalanden borde ha vägt mycket tungt, men tyvärr har så inte varit fallet.

En begränsning av rätten att under havandeskapsledighet göra avbrott för förvärvsarbete måste alltid innebära risker för missförstånd och inte avsedda konsekvenser. Det kan vara svårt

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

för försäkringstagaren att hålla någon räkning på avbrottsdagarna när det gäller kortare, sporadiska perioder, vilket det ju i första hand är tal om i detta sammanhang. Den enskilde kanske överskrider gränsen med någon dag, och då är vi tillbaka i den gamla situationen.

TCO har, vilket dock inte framgår av propositionen, i sitt remissvar också framfört tanken på en ytterligare vidgad rätt till avbrott i ledigheten. TCO har föreslagit, »att vederbörande myndighet bör efter särskild prövning kunna medge ytterligare något längre avbrott i havandeskapsledigheten än föreslagna 30 dagar».

Detta hade kanske varit en lämplig väg, om man nu är rädd för att rätten till avbrott för förvärvsarbete skulle missbrukas, dvs. att rätten till ledighet inte skulle tas i anspråk och dess grundändamål därmed förfelas.

Kommittén hade som ett av sina alternativ ett förslag i samma riktning, men det har avvisats som ett alltför tungrott system, och det är kanske riktigt.

Jag ansluter mig till reservanternas synpunkter och ber att få yrka bifall till reservation I.

Bland andra har TCO i sitt remissyttrande framfört önskemål dels om en utökning av ledighetsperioden till ett år och dels om en förskjutning fram i tiden i en situation när barnet måste stanna kvar på sjukhus. I propositionen har detta berörts, men det har samtidigt angivits att dessa frågor icke ingått i kommitténs nu aktuella uppdrag. Jag vill uttrycka en förhoppning att kommittén i sitt fortsatta arbete tar hänsyn till de i remissen anförda synpunkterna.

Det har också i propositionen angivits att frågan om tilläggssjukpenning till fadern när denne avhåller sig från förvärvsarbete för att i stället stanna hemma och sköta barnet ej heller ingick i kommitténs uppdrag. I motioner i anledning av propositionen har hem-

ställtts att tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd alternativt skall få uppbäras av fadern om han avhåller sig från förvärvsarbete. Det föreligger enligt min mening inte något hinder för riksdagen att i detta sammanhang också ta ställning till den frågan. Det är, som jag ser det, ett rimligt krav att föräldrarna själva får avgöra vem av dem, modern eller fadern, som av olika skäl bör ha omvårdnaden av barnet och att sådan valfrihet underlättas. Jag ber därför att också få yrka bifall till reservation II.

Slutligen herr talman ber jag att utan närmare motivering få yrka bifall till reservation III. Motiveringar finns i reservationen.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Det är en ganska påtaglig skillnad mellan debatten i detta ärende i dag och den som fördes för närmare fyra år sedan. Då rörde den huvudsakligen de olägenheter som var förknippade med bestämmelsen i den allmänna sjukförsäkringen om ersättning till barnaföderskor under 180 dagar efter förlossningen. Det fanns då inte möjlighet till några som helst avsteg från denna bestämmelse. Om kvinnan arbetade bara några få dagar bröt det rätten att erhålla fortsatt sjukpenning. Andra lagutskottet fann då skäl att hemställa om en utredning, som skulle pröva om inte den bestämmelsen kunde liberaliseras. Det beslutet av riksdagen på förslag av andra lagutskottet har resulterat i det förslag från utredningen som nu har presenterats av Kungl. Maj:t i en proposition med förslag att kvinnan skall få arbeta 30 dagar under 180-dagarsperioden.

I dag anses den liberaliseringen inte tillräcklig. Det föreslås att man skall skapa möjligheter för kvinnan att få välja vilka dagar hon vill vara i arbete och vilka dagar hon vill ägna åt skötseln av barnet. Man har till och med

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

fört in andra faktorer i bilden, nämligen att om makarna finner det lämpligt att fadern tar hand om barnet, så skall fadern i stället för modern kunna få sjukpenning under tiden.

Jag vill då fästa uppmärksamheten på att den nuvarande bestämmelsen i sjukförsäkringslagen tillkommit för att bereda möjlighet åt modern att stanna hemma hos barnet i sex månader utan att av ekonomiska skäl vara förhindrad att göra det. Bestämmelsen avser från början uteslutande modern, och önskemålet är att hon skall vara hemma hos barnet under den angivna tiden. Det är också skälet till att möjligheten till denna ersättning under 180 dagar har begränsats till förvärvsarbetande kvinna, som är ansluten till den obligatoriska försäkringen, vilket ju endast de kvinnor är som har inkomst av förvärvsarbete av något slag. Kvinnan behöver alltså inte vara anställd, utan hon kan också ha förvärvsarbete av annat slag och ha valt att ansluta sig till den obligatoriska försäkringen.

Vi har inom andra lagutskottet accepterat propositionen och utgått ifrån att de 30 dagarna är tillräckliga för att tillgodose rimliga krav på att kvinnan skall ha möjlighet att pröva om hon orkar att träda in i förvärvsarbete igen eller om hon bara vill åta sig tillfälliga uppdrag, som ju åberopades som mycket starka skäl när beslutet fattades om att man borde mjuka upp bestämmelserna. Flera av de åberopade exemplen gällde sådana kvinnor som ryckt in i verkligt besvärliga situationer, på sjukhus eller i andra sammanhang.

Jag vill erinra om att kvinnan nu har fullständig valfrihet att vara hemma och sköta barnet så länge hon känner med sig själv att hon behöver det. Om hon vill vara hemma en, två eller tre månader uppbär hon ersättning så länge hon ägnar sig åt hemmet och barnet. Tycker hon att tiden är kommen att pröva om det är möjligt för henne att ta ett arbete, om hon kan ordna för barnet på annat sätt, så har hon 30 da-

gar på sig att pröva detta. Finner hon då att det inte går riktigt bra att arbeta utanför hemmet kan hon återgå till att sköta barnet och få ersättning under återstående tid. Jag tycker att kvinnan med stöd av de 30 dagarna har tillräcklig möjlighet att välja och pröva sig fram.

Reservation II om faderns möjlighet att medverka i detta avseende gäller en fråga som aktualiserats tidigare i annat sammanhang. Jag tycker inte att det är på sin plats att den kommer upp här, ty om denna fråga skall lösas måste man utgå från andra grunder. Då får man gå över till bestämmelser om vårdbidrag, som också varit uppe i dylika sammanhang. Ersättningen bör då inte vara begränsad uteslutande till de barnaföderskor som har förvärvsarbete och på den grunden har rätt till sjukpenning. Om reservationen bifalles bör också kvinnans man ha möjlighet att få sjukersättning om han i stället för hustrun stannar hemma och sköter barnet. Men alla andra fäder, vars hustrur icke har försäkring av detta slag, har ju inte samma möjlighet. Är man verkligen ute efter att skapa möjligheter för mannen att hjälpa till med vården av barnet under de 180 dagarna, anser jag att man är tvingad att försöka skapa sådana möjligheter över hela fältet och inte begränsa dem bara till de fall där modern har förvärvsarbete och vill återgå till arbete innan dessa 180 dagar förflutit.

Sedan, herr talman, vill jag beröra den sista reservationen, som avser en precisering av vad som skall betraktas som förvärvsarbete i det avseende som det nu är fråga om, exempelvis politiska eller andra uppdrag där ersättningen är ringa eller ingen alls. Jag tror att det finns förståelse för att det kan finnas uppdrag av sådan beskaffenhet att barnaföderskan utan någon risk vare sig för henne själv eller barnet kan åta sig dylika tillfälliga uppdrag. Det behöver kanske inte vara direkt tillfälliga uppdrag men dock sådana som

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

bara fordrar mindre tid för att fullgöras. Men hur skall detta preciseras? Vi har en känsla — och den tycker jag kommer till uttryck här på ett mycket påtagligt sätt — av att man inte vill ha någon gräns. Det skall vara fullständig valfrihet. Man skall själv bestämma vad man vill och vad som kan vara rätt. Vem vill precisera det uppdrag som inte skall betraktas som särskilt förvärvsarbete? Alla kommer att ha ett intresse av att just det uppdrag de har inte är av den beskaffenheten, och sedan blir det betydelselöst om det är förenat med ett mindre eller ett större arvode. Jag tror det blir nödvändigt för vederbörande i försäkringskassorna att pröva varje särskilt fall, där ett uppdrag skall kunna utföras utan att det inverkar på rätten till sjukersättning.

Nu vill jag erinra om att så snart sådan fullgjord tjänst är förenad med dag-arvode, exempelvis av sådan storlek att sjukersättning inte skall utgå, skall kvinnan i varje fall inte utkvittera sådan ersättning. Därvidlag faller hon ju under de vanliga bestämmelserna i sjukförsäkringen. Trots att hon inte är sjuk fordrar man från sjukkassans sida ändå att hon i varje fall inte skall uppbära sjukersättning för dag då hon utfört arbete av något slag. Det gör att vi inte tror på möjligheten att finna någon objektiv gräns mellan vad som skall och vad som inte skall betraktas som förvärvsarbete när det gäller uppdrag av detta slag. Jag har full förståelse för att det finns sådana uppdrag som icke utgör hinder vare sig för kvinnan eller för barnet att det utförs. Men hur skall man kunna precisera någon objektiv beskrivning eller definition på vad det är för slag? Är det inkomstgränsen som skall vara avgörande eller är det mängden av arbete som utförts? Det är många kvinnor som har uppdrag, exempelvis som nämndemän, förenat med ett arvode på 50 kronor om dagen, eller vad det nu kan vara — det är olika på olika håll i landet. Jag tror inte att det i och för sig skulle utgöra något hinder för

kvinnan att utföra det uppdraget, om hon kan ordna en tillfredsställande passning av barnet, men ersättningen är av den storleksordningen att hon inte gärna skall uppbära sjukhjälp för samma dag. Då blir väl följden att det räknas som en arbetad dag, trots att det i och för sig inte skulle behöva göra det, men med hänsyn till bestämmelserna för utgivande av sjukhjälp utgör det ett hinder.

Herr talman! Som talesman för utskottet vill jag säga att majoriteten har den bestämda uppfattningen att det förslag som föreligger är tillfredsställande ur de synpunkter som har varit vägledande för beslutet om en utredning, och det föreliggande förslaget täcker vad man där velat ta fram. Vill man gå längre — om det finns någon resonans för det — tycker jag att man skall gå över på den linjen som syftar till att få fram förslag om vårdbidrag, inte begränsat till familjer där hustrun har förvärvsarbete av sådant slag att hon kan få sjukersättning av tillfredsställande storlek utan helt naturligt för mödrar över huvud taget.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Fru HAMRIN-THORELL (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte riktigt förstå att vi skall behöva vara bundna av vad som sades och vad som hände för fyra år sedan. Jag tror att tiden härvidlag har ridit förbi oss för länge sedan. Det har hänt så pass mycket under de senare åren, i första hand när det gäller fördelningen av arbetet och även barnskötseln inom hemmet men också i fråga om kraven från kvinnornas sida att inte behöva vara kringgåddade av alltför många skyddsföreskrifter, på vilka de inte har någon möjlighet att inverka. Därför tycker jag att vi egentligen inte skall diskutera vad vi begärde för fyra år sedan och vad den utredningen har lett till, utan var vi står i dag.

Ang. rätten till tillägssjukpenning i samband med barnsbörd

Jag kan inte inse varför just de 30 dagar, som föreslås av utskottet, skulle vara den ram inom vilken en kvinna skall ta ställning till om hon vill fortsätta sitt förvärvsarbete eller om hon vill vara hemma och sköta barnen. Ju mer jag tänker på detta, ju mer finner jag att det är en orimlighet att man föreslagit denna gräns.

Jag förstår inte utskottsordförandens paralleller mellan ett äktenskap, där båda makarna är förvärvsarbetande — vilket här är fallet, eftersom hustrun är försäkrad — och ett äktenskap där mannen är försäkrad och där hustrun arbetar i hemmet. Det finns ingen rimlig anledning att tänka sig att en hemarbetande kvinna under tiden omedelbart efter det att hon fått barn skulle störta ut i förvärvsarbete. Det är naturligtast att hon är hemma och sköter barnet. Jag kan därför inte inse att det finns paralleller mellan dessa båda fall — i det ena är det fråga om tillägssjukpenning och i det andra inte. Det är den skillnad som råder mellan dessa äktenskap och som vi får grubbla över ständigt och jämt i andra lagutskottet. Jag förstår inte varför den hemarbetande kvinnan nu skall få precis samma rätt till tillägssjukpenning, eftersom dessa båda äktenskap inte är jämförbara i detta avseende.

Jag vill vidare ta upp frågan om förtroendeuppdrag. Med den erfarenhet vi har om hur försäkringskassorna har handlagt en del av de ärenden, som nu har kommit till deras kännedom, kan vi fråga oss om de inte skulle behöva anvisningar om hur denna nya lag skall tillämpas. Det finns nämligen exempel på hur de har nekat vederbörande att delta i ett stadsfullmäktigesammanträde eller att inneha en förtroendepost som vederbörande innehaft innan hon blev gravid och gett henne uppmaningen att överklaga hos riksförsäkringsverket. Vederbörande gjorde detta, och då svarade riksförsäkringsverket att det där fanns så många ärenden att handlägga att svar

kunde lämnas först om två månader — då var ju de 180 dagarna för länge sedan förbi och då hade vederbörande absolut inte något intresse att få reda på utgången. Det gällde ett fall där försäkringskassan inte visste hur man skulle bära sig åt, men det var rätt enkelt, ty vederbörande hade inte rätt att arbeta en enda dag.

Det måste väl vara viktigt att det utfärdas anvisningar så att lagen tillämpas lika över hela landet och så att inte den ena försäkringskassan tar en ståndpunkt och en annan försäkringskassa en annan ståndpunkt. Av denna anledning tyckte vi att det var rimligt att det utfärdades anvisningar, ty det är nog inte så enkelt att tillämpa en lag från fall till fall på ett rättvist sätt över hela landet.

Herr HUBINETTE (m):

Herr talman! Jag behöver kanske påpeka för kammarens ledamöter att mitt namn inte återfinns under reservationerna, trots att jag varit med om ärendets behandling. Detta hänger samman med att jag inte delar reservanternas uppfattning.

Jag har närmast begärt ordet för att göra ett litet instämmande i vad herr Strand anförde. Jag kan ansluta mig till hans uppfattning om den liberalisering som nu kommer till stånd på detta område efter framställning från andra lagutskottet, och jag tycker att den är helt rimlig. När det gäller den med II betecknade reservationen har jag ifrågasatt vilken sjukpenningklass som skall tillämpas när mannen skulle få rätt till ledighet och sköta hemmet. Är det moderns sjukpenningklass eller mannens sjukpenningklass som skall vara gällande? Detta är ju en ekonomisk fråga, och jag är inte så helt säker på att reservanterna riktigt tänkt igenom det hela.

När herr Lidgard tar upp frågan om tandläkare, läkare och advokater — och det var egentligen närmast med

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

anledning därav som jag begärde ordet — måste jag säga att han är ute på nattgammal is. Kvinnan advokaten och kvinnan tandläkaren har ju ändå varit havande i nio månader och borde under den tiden ha kunnat planera sina uppdrag, så att hon inte omedelbart efter nedkomsten är tvungen att ta itu med och då slutföra saker som hon sysslats med.

Jag tycker att reservanternas förslag är mycket dåligt genomtänkt. Kalla mig gärna för gammal och dammig perukstock! Jag tror att den avdanning som herr Lidgard föreslår kommer att göra mig ganska hårlös.

Herr LIDGARD (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag hade på förhand lovat herr Hübinette att kalla honom för en beskäftig perukstock, om han vågade sig på att gå upp och försvara utskottsutlåtandet i det här ärendet. Nu har han accepterat att han är en sådan, så egentligen behöver jag inte säga mer.

Emellertid borde jag väl ändå framhålla, när herr Hübinette dessutom anknöt till herr Strands anförande, att jag inte riktigt kan följa med den argumentering som förekom där. Herr Strand sade att när den allmänna försäkringen infördes var vi så angelägna om att se till att modern tog hand om sitt barn under de sex månader som det är fråga om. Nu liberaliseras bestämmelserna så att modern efter några månader kan under en månad pröva om hon orkar med förvärvsarbete eller inte. Gör hon det inte, får hon gå tillbaka till hemarbetet, annars kan hon fortsätta i yrket. Men vart tog idén om vårdnaden vägen, om nu den var så att säga utslagsgivande för den tidigare uppläggnings?

Jag tror att det är viktigt att försöka göra skillnad mellan skyddsintressena och vårdnadsintressena i det här sammanhanget. Jag för min del kommer då fram till att vårdnaden i många fall

kan fullgöras av fadern på ett mycket tillfredsställande sätt. Jag ser på herr Hübinettes leende att han sitter och tänker på att pappan inte kan amma barnet. Det kan han naturligtvis inte — vi vet att det är ett biologiskt faktum — men det vittnar om en mycket liten erfarenhet av spädbarnsvård, om herr Hübinette inte tror att den saken kan ordnas på ett för barnet tillfredsställande sätt.

Herr LARSSON, LARS, (s):

Herr talman! Den här debatten har kommit att gälla något helt annat än det förslag som andra lagutskottet presenterat på grundval av en kunglig proposition. Jämlikhet mellan män och kvinnor i fråga om den allmänna försäkringen har varit det genomgående temat, och motionärer och reservanter har envist, entydigt och samstämmigt ställt krav på att man borde gå längre. De har velat ta steget fullt ut, eller hur det nu har argumenterats. Många har helt glömt bort att i regel samma motionärer tidigare har begärt att frågan om jämlikhet mellan kvinnor och män inom socialförsäkringen skulle utredas, ett förslag som riksdagen också har bifallit. Motionerna samlade röster från de flesta partierna, och det utredningsarbete som pågår är fördelat mellan pensionsförsäkringskommittén, som handlägger pensionsfrågorna, och familjepolitiska kommittén, som fått hand om sjukförsäkringsfrågorna.

Emellertid ansåg andra lagutskottet för några år sedan att problemet om avbrott i ledighet efter barnafödande borde lösas. I några fall — jag vill inte säga att det har varit många — har hittillsvarande bestämmelser givit rätt uppseendeväckande och negativa resultat, där modern för någon dags kanske ur samhällets synpunkt mycket nödvändigt arbete har gått miste om moderskapsförsäkringen under återstoden av de 180 dagarna. Utskottet intog då den ståndpunkten att man skulle begä-

Ang. rätten till tilläggsjukpenning i samband med barnsbörd

ra en ändring av bestämmelserna som möjliggjorde en kortare tids arbete — några dagar eller några veckor — under 180-dagarsperioden. Det är det förslaget som nu föreligger. I avvaktan på vad familjepolitiska kommittén och pensionsförsäkringskommittén kan komma fram till när det gäller det stora vittomfattande problemet har man inte gått längre.

Därför är det rätt meningslöst att föra denna diskussion nu. Jag säger detta som en av dem som varit med om att lägga fram förslaget. Jag är förvånad, inte över debatten, därför att den kommer vi att få vid det tillfälle då det är dags att lägga fram det samlade förslaget om hur försäkringen eventuellt skall ändras, utan över att det nu ändock har framkommit reservationer då ju kommittén, som var politiskt och parlamentariskt sammansatt, enhälligt har stannat inför det förslag som regeringen här lagt fram och utskottet tillstyrkt. Man måste ha bortsett från sammanhanget, nämligen att detta är en detalj i ett stort arbete som ännu inte är presenterat.

Utskottets förslag är det framsteg i lagstiftningen som riksdagen själv begärt. Vad riksdagen i övrigt har begärt på detta område är under utredning. Det bör man ha i minnet när man tar ställning till förslaget.

Jag ber att få instämna i yrkandet om bifall till utskottets hemställan i andra lagutskottets utlåtande nr 40.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Efter herr Larssons anförande har jag inte så värst mycket att tillägga. Jag vill emellertid till herr Lidgard säga att det inte var angelägenheten av att modern stannar hemma som på sin tid låg bakom förslaget om denna sjukpenning. Det var önskemålet att bereda modern *möjlighet* att stanna hemma hos barnet som föranledde ersättningen från sjukförsäkring-

en. Den strider egentligen i och för sig mot sjukförsäkringens idé, därför att sjukförsäkringen skall skydda sjuka människor. Kvinnan är inte sjuk sedan hon genomgått en förlossning — annat än kanske den första tiden. I arbetarskyddslagen föreskrivs att en nybliven moder inte får utföra tungt arbete under de närmaste sex veckorna efter en förlossning. Arbetsgivaren skall — om hon nu återgått i arbete — undvika att ålägga henne sådant arbete.

Bestämmelsen har uteslutande tillkommit för att bereda kvinnan möjlighet att stanna hemma hos barnet under sex månader, om hon själv vill det. Konsekvensen av att hon återgår i arbete är att hon mister ersättningen under den kvarstående tiden. Hon kan mycket väl stanna hemma under tre månader och lyfta sin ersättning. Hon har alltså en valfrihet som är ganska långtgående. Hon kan stanna hemma i fyra månader eller hela tiden, hon väljer själv.

Jag har inte vänt mig mot att man i diskussionen om vårdnaden av barnen också kopplar in fadern, men det bör inte ske i detta sammanhang. Det skulle vara ännu mer främmande för sjukförsäkringen om man skulle betala ersättning också till fadern om man i hemmet ansåg det vara bättre att han stannade hemma i stället för modern. Det kan vara en rent ekonomisk fråga för föräldrarna. Om kvinnan har den bästa och högst avlönade anställningen skulle det kanske kunna vara fördelaktigt att mannen stannade hemma, eftersom han har den lägre inkomsten. När man i detta sammanhang talar om jämlikhet bör man inte försöka driva det enbart till en jämlikhet mellan man och kvinna i detta avseende. Jag tänker på alla dem som inte har en sjukförsäkring av detta slag och som därför inte får någon ersättning, oavsett vem som måste stanna hemma, på grund av att kvinnan inte har något förvärvsarbete. Men låt oss tänka på det fallet att en ung moder, som inte har börjat

Ang. rätten till tilläggssjukpenning i samband med barnsbörd

förvärvsarbete, blir erbjuden sådant under de sex månaderna och gärna vill ta det. Hon tillhör inte den obligatoriska försäkringen förrän vid den tidpunkt då hon åtar sig förvärvsarbete och kan inte få någon ersättning.

Därför tycker jag att det är en ur dessa synpunkter mycket underlig bestämmelse, som här har föreslagits. Den skulle bara gälla för några få. Man har inte ordnat med ersättning under de sex månaderna till samtliga, som genomgår samma process. Förlossningen har ägt rum och kvinnan vill arbeta innan de sex månaderna har gått ut. Hon får ingen ersättning under den tid då hon stannar hemma, och det kan ju medverka till att hon gärna vill ta ett arbete.

Ur dessa synpunkter tycker jag att man borde försöka komma fram till en bättre lösning. Men under rådande förhållanden är det förslag som föreligger från utskottets sida helt tillfredsställande.

Fru HAMRIN-THORELL (fp):

Herr talman! Jag är något förvånad över att herr Strand fäster så stort avseende vid att de hemarbetande kvinnorna under dessa sex månader icke kan få någon kompensation eller komma in i socialförsäkringssystemet. Vi har i andra lagutskottet år ut och år in behandlat frågor som är betydligt viktigare för den här gruppen av kvinnor, när det gäller både pensionsförmåner och sjukförsäkringen över huvud taget. Men då tycker jag mig ha funnit föga resonans när det gäller den ekonomiska ersättningen från socialförsäkringssystemet för denna grupp av kvinnor.

Jag kan inte förstå varför man nu är så förfärligt ömhjärtad beträffande de här sex månaderna. Jag måste vidhålla att det är en konsekvens som vi måste ta på grund av att de hemarbetande kvinnorna inte kan komma in i socialförsäkringssystemet på ett rättvist sätt. Just under den tiden är inte dessa kvin-

nor så missgynnade i ekonomiskt avseende.

Jag skall inte förlänga debatten ytterligare, jag vidhåller att det är en egenomlig inställning från samhällets, från myndigheternas och från riksdagens sida när man rutar in trettio dagar som den tid under vilken kvinnorna skall ha möjlighet att ta ställning till om de vill ha ett förvärvsarbete eller inte. Jag har inte funnit några argument för att inte den tiden skall kunna utsträckas till att gälla hela ledighetstiden. Jag är övertygad om att många även med en sådan ordning skulle komma att stanna hemma och utnyttja den fördel som försäkringen ger. Men de som inte vill stanna hemma skall inte heller få sina möjligheter begränsade till bara trettio dagar.

Fröken LUNDBECK (m):

Herr talman! Jag skulle vilja vända mig mot vad herr Strand sade om att kvinnan har fått valfrihet genom den bestämmelse, som ger möjlighet till trettio dagars avbrott i ledigheten. Detta är riktigt om man betraktar valfriheten som ett definitivt ställningstagande. Som jag ser saken är det dock här inte fråga om ett definitivt ställningstagande från kvinnans sida om hon skall stanna hemma eller gå ut i förvärvsarbete. Här är det fråga om möjlighet att kombinera vårdnaden av barn med tillfälliga arbetsuppdrag. Här står man inför situationen att kunna räkna de trettio dagarna, men den trettioförsta dagen raserar möjligheterna i fortsättningen, och det är detta man bör undvika.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande förevarande utlåtande komme att framställas först särskilt angående förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring, därefter särskilt i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t om tilläggssjukpenning i

Ang. rätten till tillägssjukpenning i samband med barnsbörd

visst fall, vidare särskilt avseende punkten C samt slutligen särskilt rörande utskottets hemställan i övrigt.

I vad gällde förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga lagförslaget med den ändring, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 40, såvitt avser förslaget till lag om ändring i lagen om allmän försäkring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages lagförslaget med den ändring, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 37.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande skrivelse till Kungl. Maj:t om tillägssjukpenning vid barnsbörd då fadern vårdade barnet, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan härutinnan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan i förevarande del vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 40, såvitt avser skrivelse till Kungl. Maj:t om tillägssjukpenning vid barnsbörd då fadern vårdar barnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedan voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 33.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande punkten C förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med III betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 40 punkten C, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 39.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därefter vad utskottet i övrigt hemställt i detta utlåtande.

Ang. reglerna för godkännande av fosterhem

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97), jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 62, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).

I propositionen hade bland annat föreslagits, att barnavårdslagen skulle ändras så att barnavårdsnämnderna finge befogenhet att meddela förhandsbesked om ett enskilt hems allmänna lämplighet som fosterhem. Den som genom förhandsbesked finge sitt hem förklarat olämpligt som fosterhem skulle kunna överklaga beslutet i högre instans.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat de i anledning av densamma väckta likalydande motionerna I:1003, av herr *Brundin*, samt II:1153, av herrar *Åkerlind* och *Werner*.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen med avslag på motionerna I:1003 och II:1153 måtte bifalla propositionen nr 62.

Herr KAIJSER (m):

Herr talman! Jag har inte något yrkande utöver vad utskottet skriver i denna fråga. Med tillfredsställelse hälsar jag att man i lag reglerar det i praktiken ofta förekommande förhållandet att barnavårdsnämnden ger förhandsgodkännande av enskilt hems all-

Ang. reglerna för godkännande av fosterhem

männa lämplighet som fosterhem. Jag hälsar också med tillfredsställelse möjligheten att överklaga barnavårdsnämnds beslut att underkänna ett hems allmänna lämplighet i detta avseende. Men i anslutning härtill skulle jag vilja göra några reflexioner. De är inte heller betingade av de motionsyrkanden som har förekommit i detta ärende men som utskottet inte har velat bifalla.

Det är en ytterligt grannlaga uppgift att bedöma huruvida en person eller ett hem lämpar sig att ta hand om ett adopterat barn. Givetvis bör man i första hand ta hänsyn till barnets intressen, och detta gäller utländska barn lika väl som svenska. Men man måste också ta en viss hänsyn till dem som önskar få hand om barnen. Deras önskan är ofta ett uttryck för en varm känsla och en vilja att hjälpa.

Madeleine Kats har i sin bok om Indien, »Jag... de», skildrat de förhållanden under vilka många små barn lever där. Själv har hon fått tillstånd att ta hand om ett indiskt hittebarn. Hon berättar om hur man här i landet bedömt två adoptionsfall. Det ena fallet gällde en kvinna som var 53 år och på grund av denna sin ålder ansågs olämplig att ta hand om två barn, medan hennes hem i övrigt var alldeles utan anmärkning. Det andra avsåg en familj där modern, som hade sockersjuka och genom en abort i ett sent skede av sitt liv hade betagits möjligheten att få något eget barn, på grund av denna sjukdom inte fick tillstånd att ta ett adoptivbarn.

Madeleine Kats menade att när man sett den miljö och den situation vari dessa barn i ett u-land levit borde man i princip ha en mera välvillig inställning. Jag vet mycket väl att bedömingarna kan vara svåra och jag känner inte alls till alla moment som varit avgörande i dessa båda fall. Jag anför dem bara som exempel utan att påstå att det skett någon direkt felbedöming i dessa båda fall.

Men en sak är jag övertygad om. Det är att de tjänstemän som handlägger dessa frågor måste utföra sina undersökningar och sitt utredningsarbete med grannlagenhet och takt. Ofta är barnavårdsnämndens beslut beroende på den föredragande och utredande tjänstemannens yttrande. Jag har tyvärr haft tillfälle att få kontakt med fall där man tydligen helt och hållet saknat just denna takt och denna hänsyn till den som begärt att få ta hand om ett adoptivbarn. Även för den som av olika skäl önskat få ett barn att vårda och som på denna väg tror sig på ett konkret om också mycket begränsat sätt bidra till att lindra nöden för någon i ett u-land kan det gälla en i hög grad personlig fråga av mycket djupt gripande natur. Frågan bör som sådan behandlas med all tänkbar takt och omtanke. En handläggning och undersökning som ter sig högdragen, översittarartad och förlöjligande kan kännas i hög grad sårande för vederbörande. Sådant torde sannolikt sällan förekomma, men att det har förekommit synes mig klart.

Jag skulle bara vilja understryka nödvändigheten av att alla sådana här ärenden behandlas med takt och med hänsyn.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning;

nr 46, i anledning av motioner om rätt för utländsk medborgare till undantagande från den allmänna försäkring; och

Om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län

nr 48, i anledning av motioner angående tidpunkten för inplacering i ny sjukpenningklass.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 31, i anledning av motioner om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 807 i första kammaren av herr *Strandberg m. fl.* samt nr 925 i andra kammaren av herr *Petersson* i Gäddvik och herr *Enarsson*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade yrkats, att riksdagen skulle besluta, att lagen om inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län, SFS 1963 nr 599, skulle upphävas från och med den 1 juli 1969.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 807 och II: 925 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herr *Ohlsson, Ebbe*, (m) och herr *Hedin* (m).

Herr **OHLSSON, EBBE**, (m):

Herr talman! Vid det aktuella utskottsutlåtandet har jag tillsammans med herr Hedin avgett ett särskilt yttrande med anledning av motionerna I: 807 och II: 925.

När 1963 års riksdag antog lagen om inskränkning i rätten till inmutning inom Norrbottens län fanns en reservation från samtliga borgerliga partier fogad till tredje lagutskottets utlåtande.

Reservanterna hävdade då den mening- en att lagstiftningen minskade enskilda företags möjligheter till prospekteringsverksamhet i Norrbotten och i stället medverkade till införande av ett koncessionsliknande system, vilket — oavsett möjligheten till dispens — var en åtgärd som otvivelaktigt mera skadade än gagnade utvecklingen i detta beträffande mineralier och gruvdrift så betydelsefulla län. Huvudargumentet vid lagens tillkomst var den påstådda splittringen av gruvrätterna inom länet. Detta påstående tillbakavisades inte bara av näringslivets företrädare utan även av åtskilliga statliga remissorgan, bland vilka återfanns både kommerskollegium, bergmästarämbetet och SGU, Sveriges geologiska undersökning.

I Norrbottens län råder i dag en besvärande arbetslöshet. Detta problem måste på ett eller annat sätt lösas, och det torde knappast finnas mer än en enda mening om att både staten och enskilda måste åstadkomma möjligheter för expansiv verksamhet om inte förhållandena i länet ytterligare skall förvärras.

Orsaken till att vi reservanter nu begränsat oss till att avge enbart ett särskilt yttrande och alltså avstått från ett yrkande till förmån för motionen är — vilket också framgår av utskottsutlåtandet — att 1963 års gruvrättsutredning, som har uppdrag att göra en allmän översyn av gruvlagstiftningen, kommer att avge sitt betänkande under första halvåret i år. Under sådana förhållanden anser vi att vi bör avvakta resultatet av denna utredning.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr **STRANDBERG** (m):

Herr talman! Vi får tillfälle att på fredag och även några dagar senare diskutera arbetsmarknads- och lokaliseringpolitiken, och därför skall jag på den punkten i princip avstå från att säga något.

Vad vi i januari månad ville med den motion som nu behandlas var att

Om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län

påvisa ytterligare en möjlighet att bryta den kolossalt negativa utvecklingen just uppe i Norrbotten då det gäller sysselsättningsläget. Vi ansåg att varje tänkbar ny åtgärd borde prövas i syfte att åstadkomma fler sysselsättningsmöjligheter och härigenom bidra till en allmän ekonomisk expansion i länet. Självfallet tänkte vi i det sammanhanget just på verksamheten inom bergsbruket.

Vi anser alltså att ett upphävande av inmutningsförbudet för enskilda skulle medföra att de resurser som finns tillgängliga inom den privata sektorn kunde styras till Norrbottens län. Vi skulle också få en positiv stimulans för länet utan att behöva ta statliga medel i anspråk.

Under den allmänna motionstiden i januari i år hade vi också tillfälle att delta i Bolidenbolagets uppvaktning här i riksdagshuset. Vi fick fullt klart för oss med vilket allvar detta företag såg på sin verksamhet i dag. Det är naturligt att bergshantering måste bygga på mycket långsiktig planering, och till grund för den planeringen ligger att snarast söka få kännedom om tillgängliga förekomster av olika mineral.

Bolidenbolaget har också framhållit för oss att dess prospekteringsresurser successivt har utvecklats både kvantitativt och kvalitativt. De utgör en för landet betydelsefull tillgång som också har rönt internationell uppmärksamhet och väl kan mäta sig med utländska gruvföretags malmetningsresurser. Inom prospekteringen sysselsättes för närvarande cirka 150 personer, och man lägger ned ungefär 5 miljoner kronor per år på detta arbete. I den siffran har man ändå inte räknat in prospektering genom gruvarbeten under jord.

Bolaget framhöll i en skrivelse till bankoutsiktet så sent som i höstas: »Det bör understrykas, att vidmakthållandet och vidareutvecklingen av denna organisation förutsätter att hand-

lingsmöjligheterna inom Sverige icke begränsas eller försvåras. Härvid har emellertid, som en konsekvens av bland annat lagen om inmutningsförbud, bolagets aktivitet inom övre Norrland måst begränsas.»

Det är ganska ledsamt att behöva konstatera att ett företag genom denna lagföreskrift tvingas begränsa sin aktivitet just i den landsända där vi alla i andra sammanhang talar så mycket om att man bör sätta in de resurser man har möjlighet till.

När nu läget i dag — som herr Olsson nyss berörde — är det att gruvrättsutredningen tydligen snart kommer med ett betänkande skall jag avstå från att direkt yrka bifall till föreliggande motion. Men samtidigt som vi upplever hur industriministern, statsrådet Wickman, tar kontakter med Industriförbundet för att söka få till stånd möjligheter för enskilt näringsliv att sätta i gång någon form av verksamhet som ger sysselsättning inte minst uppe i Norrland, arbetar således denna utredning, och dess resultat bör — såvitt jag förstår av utskottsutlåtandet — vara klart när som helst. Jag vill då verkligen uttala den bestämda förhoppningen att gruvrättsutredningen nogsam beaktar de aspekter som särskilt ur lokaliseringssynpunkt kan läggas på frågor som rör gruvlagstiftningen. Samtidigt vill jag uttala den bestämda förhoppningen att Kungl. Maj:t så snart som utredningens förslag föreligger omedelbart ser till att konkreta förslag föreläggs riksdagen. Självfallet kan jag parentetiskt tillägga önskemålet, att den nuvarande lagstiftningen måtte hävas.

Låt mig, herr talman, avsluta med att uttala det bestämda önskemålet att intill dess utredningens och Kungl. Maj:ts förslag föreligger, Kungl. Maj:t i största möjliga utsträckning nyttjar den dispensgivning som nuvarande lagstiftning medger.

Jag har, herr talman, icke något yrkande.

Om upphävande av viss inskränkning i rätten till inmutning i Norrbottens län

Herr ÅKERLUND (m):

Herr talman! Just denna vecka pågår i London en världsomfattande kongress om gruvindustrins problem. Det är lärorikt att följa den diskussion som där förs om världens gruvindustri — lärorikt ur den synpunkten att det ger ett perspektiv på vår egen gruvindustri och dess möjligheter.

Gruvindustrin är den näst största industrigrenen i världen. I vårt land är så inte fallet. Gruvindustrin, malmfångsten och malmförädlingen utgör emellertid basen för en utomordentligt omfattande förädlingsindustri inte bara i världen som helhet utan också i eminent grad i vårt land, där verkstadsindustrin har som en ofrånkomlig förutsättning tillgången på metaller och andra från mineralier utvunna ämnen. Gruvindustrin kräver och får på andra håll i världen fiskalt, alltså skattemässigt, och från investeringssynpunkt en annan behandling än vad fallet är i vårt land. Mineral finns på långt avlägsna platser på vårt jordklot: i arktiska regioner, i öknar och på havsbotten, men de finns inte tillgängliga annat än undantagsvis på platser där människorna i allmänhet lever. De måste letas fram för att där efter kunna ge en grund för industri och utveckling över huvud taget.

Förr i tiden — om vi ser tillbaka några tiotal år — var det vanligt att man utvann mineraler på ett djup av 300, 400 à 500 meter under markytan. Numera måste man gå ned ända till 3 000 à 4 000 meter för att nå ekonomiskt utvinningsbara mineral. Det tar för att nämna ett exempel nio månader att borra ett hål i en hård bergart 2 000 à 3 000 meter ned. Detta betyder att man måste kunna sätta in stora kapital och mycken tid för att nå användbara mineral. Vissa metaller, t. ex. guld och uran, kan inte uppfattas med blotta ögat, men de skall ändå letas fram på djup av denna storleksordning, 2 000

à 3 000 meter. Det är sådana villkor som gruvindustrin ute i världen arbetar under.

Ingen skall tro att det är annorlunda i vårt land. Det är därför vi löper risken att komma på efterkälken inom detta för svenskt näringsliv så viktiga område. Jag har vid tidigare tillfällen anfört mycket kritiska meningar mot den statliga gruvpolitiken och jag upprepar dem. Den statliga gruvpolitiken tar inte hänsyn till realiteterna. Inte heller tar den hänsyn till utvecklingen utanför vårt lands gränser. Svensk gruvindustri skall konkurrera med gruvindustri på andra håll i världen. De villkor som gäller därute blir bestämmande för våra möjligheter över huvud taget.

Herr Strandberg har nyss pekat på att det finns mineraltillgångar i Norrbotten. Ätminstone tror vi det. Vi vet att det finns vissa mineral — hurvida det kan finnas andra mineral än järnmalm och vissa sulfitmalmer vet vi inte. Men under alla förhållanden vet vi, att det företag som har förutsättningar att utvinna någonting ur Norrbottens jord, Bolidenbolaget, tror på och menar att det är i stånd att få fram något värdefullt ur den landsändan.

Det är i den situationen som inmutningsförbudet ter sig så abderitiskt. Det är — som här sades — motiverat med att man önskade göra en malminventering. Man ville prioritera staten att göra inmutningarna i Norrbotten. Man vill också ta upp frågan om koncessioner, alltså ett nytt system för att ordna det rättsliga förhållandet och kunna exploatera naturtillgångarna. Vi kan i dag konstatera att vi har koncessionssystem när det gäller följande mineral: stenkol, olja, gas, alunskiffer och uran. Men vi kan samtidigt konstatera att på de områdena har vi ingen industri, i varje fall ingen värd att tala om. I den mån vi kan tänkas få ut någonting inom dessa områden i norra Sve-

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

rige så är det i första hand på sulfitmalmens område. Det har vi i alla fall bevis på.

Dess bättre har man i fjällkedjan hittat en förekomst i Stekenjokk. Den som har utfört undersökningsarbetet och därmed bidragit till att få fram bevis för dessa förekomster är just Bolidenbolaget, som på entreprenad har utfört arbetet. Det har ju garanterat att arbetet gjorts på ett sakkunnigt och riktigt sätt.

Statsrådet Wickman har antytt att LKAB skulle kopplas in på denna fråga i fortsättningen. Enligt min mening är det olämpligt. LKAB är ett företag som inte lämpar sig för att hoppa in på detta nya område. Det har sysslat med järnmalm. I detta företag tycks man tro att man är expert på förutom olja också sulfitmalmer, men de resultat som LKAB självt presterat inom sitt område är inte av det slaget att de ger en anvisning om att just LKAB skulle vara särskilt lämpat att verka på detta område. Enligt min mening är LKAB olämpligt för denna sak. Det skulle vara bättre — jag vill säga detta redan på förhand eftersom statsrådet Wickman har annonserat att en proposition skall skrivas angående utnyttjandet av Stekenjokk — att på allvar överväga en överenskommelse med Boliden på detta område, så att man får en sakkunnig behandling av Stekenjokk.

Det som sägs i motionerna är utomordentligt viktigt. Motionärerna önskar att inmutningsförbudet skall hävas från den 1 juli i år. Utskottet säger till detta att det skall vara mycket starka skäl för att man skulle häva inmutningsförbudet i förtid. Enligt mitt förmenande borde man aldrig ha infört inmutningsförbudet. Men nu har å andra sidan — vilket ju herr Ebbe Ohlsson redan anfört — gruvrättskommittén lovat att före den 1 juli 1969 — den dag som motionärerna hade önskat att inmutningsförbudet skulle upphävas — framlägga sitt betänkande. Eftersom det är så kort tid tills detta förslag kommer,

anser jag liksom herr Ohlsson att vi bör kunna vänta den tiden.

Jag avstår därför från att yrka bifall till motionerna, vilket jag eljest inte skulle tveka att göra, eftersom jag har den mycket bestämda meningen att svensk gruvpolitik är i bakvatten.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt för innehavare av järnväg att påkalla ägoutbyte, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 19, angående uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade ärenden, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 38, i anledning av motioner om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 303, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 333, av herr *Persson i Heden m. fl.*, hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om en utredning angående förutsättningarna för åvägabringande av en sådan kontroll på sektorn bilhandel och bilreparationer, att kvarstående ur trafiksäkerhets- och konsumentsynpunkt allvarliga missförhållanden i möjligaste mån undanröjdes.

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 303 och II: 333 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Blomquist* (m) och *Ingvär Andersson* (m) samt herr *Nilsson* i Bästekille (m), vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! Även i år har jag tillsammans med ett antal ledamöter i båda kamrarna i en motion tagit upp frågan om bilhandeln och bilreparationerna. Behandlingen av denna motion är redovisad i allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 38. Men även om motionen i år blev fyrpartimotion, har den inte fått någon välvillig behandling av utskottet. Däremot finns det många bland allmänheten som anser att det bör vara en bättre kontroll över bilhandeln och bilverkstäderna, och den uppfattningen återspeglas i de remissvar som redovisats i utlåtandet.

Som vi har sagt i vår motion, är det svårt att acceptera att samhället på denna punkt ställer sig avvisande. Den enskilde medborgaren får vidkännas förluster. En bil som sålts av en ansvarslös och samvetslös försäljare kan likaså en dåligt utförd bilreparation lätt vara eller utvecklas till en betydande risk ur trafiksäkerhetssynpunkt. Men utskottet anser, vad jag kan förstå, att den enskilde personen bör ta förlusten och att samhället bör ta riskerna ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det gäller här inte bara trafiksäkerheten, utan det gäller även att hålla borta skumma och ansvarslösa individer från bilmarknaden. Ingen kan begära att den enskilde bilköparen skall vara sakkunnig när det gäller värdet på en begagnad bil, ty bilen är ett så svårbedömt instrument att den riktigt inbjuder mindre ansvarskännande försäljare till skumraskaffärer.

Visst är de allra flesta företagen i

bilbranschen hedervärda, rejäla och bra företag, men det finns även motsatsen — avarter som inte har något existensberättigande, utan som enligt min mening antingen måste tillämpa andra principer vid sina affärer eller också försvinna. Här kan framhållas, att de hörda remissinstanserna har en genomgående positiv inställning till förslaget om utredning, men utskottet avstyrker ändå med litet fromma önskningsar.

Ingen remissinstans har sagt — och jag tror inte heller att någon här kommer att påstå det — att allting är så bra och välordnat att det inte behövs en annan och bättre ordning när det gäller försäljning av begagnade bilar och vissa bilverkstäders arbeten. Jag vill nog ifrågasätta, om inte utskottet medvetet eller omedvetet har missförstått en del av remissyttrandena. Kommerskollegium uttalar, sedan man har hört handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Skåne, att vad som upptas i motionerna är sådant som ligger inom trafiksäkerhetsverkets arbetsområde. Hit hör bl. a., säger kommerskollegium, den tekniska kontroll som sker från trafiksäkerhetssynpunkt av bilar och bilreparationer. Kollegiet har tydligen mycket stora förhoppningar om vad trafiksäkerhetsverket kan och skall uträtta för den enskilde bilisten och samhället. Nog måste det betecknas som ett önsketänkande och en verklighetsfrämmande förhoppning, när kommerskollegium väntar sig att trafiksäkerhetsverket skall klara av de uppgifter som åsyftas i motionerna.

Jag har inte någon anledning att vara kritisk mot trafiksäkerhetsverket och dess arbete utan tvärtom, men även om verket i år får ett väsentligt höjt anslag så kommer det med sannolikhet inte att finna en lösning på de frågor som vi här har aktualiserat. Nog borde kommerskollegium ha uppmärksammat att trafiksäkerhetsverket redan förra året tillstyrkte förslaget om utredning av hur kontrollen över bilhandeln och bilreparationerna skall organiseras. För-

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

modligen har kommerskollegium inte känt till detta förhållande, och nu blev dess yttrande, anser jag, ett slag i tomma luften och inte mer.

Med all respekt för statliga ämbetsverk och kontrollorgan anser jag — mot bakgrunden av det stora antal bilar vi har och det stora antal affärer som görs med begagnade bilar, minst 400 000 varje år — att det är en alltför stor uppgift för ett statligt verk att svara för den kontroll som här är så angelägen. Kontrollen måste bygga på den grunden att alla som arbetar inom vad som kallas motorbranschen känner ansvar inför sin uppgift. Utan att vara lika optimistisk om framtidsutsikterna som kommerskollegium anser jag att möjlighet finns att med lagens hjälp skapa en sådan ansvarskänsla.

Några ord också om vad handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Skåne har sagt. Deras yttranden går i samma riktning. Handelskammaren i Skåne har en mycket välvillig inställning till motionerna, och när handelskammaren i Göteborg framhåller att man inte kan fordra någon auktorisation av den som utför enklare bilreparationer så är detta en uppfattning som jag finner vara riktig. Många småsaker kan klaras på t. ex. en bensinstation — byte av lampa, reparation av vindruteforkare osv. — och sådant ligger utanför vad jag här åsyftar. Bilägaren skall också helt naturligt själv ha full rätt att reparera sin egen bil.

Handelskamrarna redovisar att det vidtagits en del åtgärder under senare år för att motverka försäljning av från trafiksäkerhetssynpunkt undermåliga bilar och felaktigt utförda reparationer. Här erinras om den obligatoriska kontrollbesiktningen och rätten till inspektion av begagnade fordon som utbjudes till försäljning, men det talas inte om hur många bilar som kontrolleras hos försäljarna eller huruvida kontrollen verkligen sker hos dem som behöver kontrolleras.

Hos bilförsäljare av den typen att de

inte ens har en egen uppställningsplats för bilarna utan använder de allmänna parkeringsplatserna är kontrollen kanske inte så lätt att utöva. Det talas inte heller om vad som uträttas för att den enskilde bilköparen inte skall bli lurad när han köper en begagnad bil. När det gäller skojarbetonade bilförsäljare är både polisen och bilprovningen nära nog vanmäktiga. Underligt nog ställer även dessa handelskammare stora förhoppningar till trafiksäkerhetsverket, och Stockholms handelskammare pekar på att vi har fått den allmänna reklamationsnämnden, som har till uppgift att handlägga klagomål från allmänheten om bland annat dåliga bilaffärer. Man kan förlåta handelskammaren i Stockholm, därför att den inte hade kännedom om att reklamationsnämnden också i år har tillstyrkt utredning enligt motionsförslaget.

Reklamationsnämnden har haft tillfälle att under sitt första verksamhetsår »lukta» litet på bilaffärerna och bilreparationerna och har efter detta år uppfattningen att det är svårt att komma till rätta med den nuvarande ordningen. Man erkänner att här finns avarter som inte borde förekomma. Av den orsaken tillstyrker reklamationsnämnden helhjärtat utredning i motionsens syfte.

När nu såväl kommerskollegium som de hörda handelskamrarna inte är tveksamma om behovet av en bättre organiserad tillsyn över bilförsäljningen och bilreparationerna och när dessa instanser, som man hoppas skall kunna svara för tillsynen och kontrollen, tillstyrker utredning, kan jag inte dela utskottets uppfattning att dessa yttranden avstyrker vårt utredningsförslag. Jag måste tolka dessa uttalanden som ett stöd och ett bifall till syftemålet med vår motion.

Även statens pris- och kartellnämnd har avgivit ett intressant yttrande. Också den hoppas att vad som skall uträttas kan skötas av AB Svensk bil-

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

provning, reklamationsnämnden och trafiksäkerhetsverket. Även det yttrandet hänger i tomma luften, då två av dessa instanser — som är verkligen sakkunniga på området — redan har tillstyrkt utredning och den tredje, AB Svensk bilprovning, inte har haft tillfälle att avge något yttrande.

Pris- och kartellnämnden vill inte ha en ordning som skulle medföra inskränkningar i näringsfriheten. Det finns så många bilmärken, och det måste finnas ett så stort antal bilverkstäder att någon risk för en konkurrens-hämmande monopolbildning enligt min uppfattning inte föreligger.

I den mån avarterna skyddas inom bilbranschen uppstår ekonomiska konsekvenser. En begagnad bil med många fel och brister, som köparen alltför sent upptäcker, blir alltid för dyr och en dåligt utförd reparation blir också alltid för dyr.

Statens pris- och kartellnämnd slutar med att tillstyrka en förutsättningslös utredning, och det finns inget att erinra mot detta förslag. Låt gärna utredningen vara förutsättningslös, bara målsättningen i vårt förslag blir uppnådd.

Utöver de remissinstanser som redan berörts har även statens konsumentråd och, som jag redan har sagt, reklamationsnämnden, trafiksäkerhetsverket och Motorbranschens riksförbund helt och fullt tillstyrkt utredning.

Jag kommer, herr talman, fram till att det bland remissinstanserna inte råder något motstånd mot den målsättning som vi motionärer har. Utskottet har ett mycket svagt underlag för sitt avslagsyrkande efter alla välvilliga yttranden från remissinstanserna. Motståndet i den här frågan finns hos allmänna beredningsutskottet, något som jag anser beklagligt. Det är ur min synpunkt att beklaga att inte enskilda medborgare skall få det stöd de behöver, så att de inte utsätts för ekonomiska äventyr, och att det inte finns ett in-

tresse att slå vakt om en bättre trafik-säkerhet.

Jag har för någon vecka sedan sagt att jag har som princip att inte yrka bifall till en enhälligt avstyrkt motion, men i detta fall tycker jag att det föreligger sådana förhållanden att jag inte kan underlåta att göra det. Jag yrkar, herr talman, bifall till motion I: 303.

Herr HEDLUND (s):

Herr talman! Nej, herr Sveningsson, allmänna beredningsutskottet är inte motståndare till de tankegångar som framförs i den motion vi behandlar här i dag. Frågan var uppe vid 1968 års riksdag, och de yrkanden som då framställdes i motionen — de var av ungefär samma innebörd som de yrkanden som i dag föreligger — avvisades av riksdagen. Med hänsyn till det ställningstagande som riksdagen då gjorde var det uteslutet att allmänna beredningsutskottet i år skulle inta någon annan ståndpunkt.

Det är mycket vittgående krav som förs fram i motionen, nämligen krav på auktorisation av bilhandeln och bilreparationerna. Remissvaren kan ju läsas på många olika sätt. När Motorbranschens riksförbund har tillstyrkt en utredning kan man ana sig till att bakom detta tillstyrkande ligger tanken att man skulle få en viss monopolställning och en skyddad ställning i näringslivet. Vi har ju näringsfrihet här i landet, och jag tror inte att Sveriges riksdag i dag är beredd att göra så vittomfattande ingrepp i näringsfriheten som motionskravet skulle innebära.

I trafiksäkerhetsverkets yttrande kan man finna en viss förståelse för motionärernas synpunkter, men bakgrunden är ju den att trafiksäkerhetsverket i olika sammanhang har framfört önskemål om ökade resurser för sin verksamhet. Så länge riksdagen inte helt har kunnat tillgodose trafiksäkerhetsverkets önskemål är det kanske natur-

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

ligt att man från verkets sida bäddar för ökade anslag genom att peka på de brister som råder på detta område.

Herr Sveningsson läste upp yttrandena från de olika handelskamrarna på ett sådant sätt att jag nästan hajade till och trodde att han menade att samtliga dessa organ också hade tillstyrkt en utredning. Så är ju ingalunda fallet. Såväl Stockholms handelskammare som handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare avvisar utredningskravet.

Allmänna beredningsutskottet anser nog ändå att trafiksäkerhetsverket är det organ som bäst bör kunna följa dessa frågor. Dessutom pågår ett utredningsarbete genom konsumentutredningen. Sedan riksdagen behandlade detta ärende i fjol har den år 1967 tillkallade konsumentutredningen fått tilläggsdirektiv i september 1968 av innebörd att utredningen skall framlägga förslag om en bättre information till allmänheten, således en vidgad konsumentupplysningsverksamhet.

Om man studerar trafiksäkerhetsverkets arbetsprogram för tiden den 1 januari 1969—30 juni 1970 finner man att verket punkt för punkt har tagit upp många av de frågor som berörs i motionen. Jag vill bara visa på ett ställe där verket talar om kontrollen av handeln med begagnade bilar. Trafiksäkerhetsverket säger på den punkten i sitt program följande: »En kraftig intensifiering av kontrollen av handeln med begagnade bilar är angelägen. Verket överväger att inom varje distrikt avdela särskild personal som skall kunna ägna sig helt åt detta arbete. Erfarenheterna från samarbetet med polisen vid denna inspektion har varit goda, varför en ökad samordning av inspektionsverksamheten bör eftersträvas.»

Med den bakgrund som remissvaren har givit och med de informationer som i övrigt har lämnats till allmänna beredningsutskottet anser sig inte utskottet kunna göra annat än att föreslå

att motionerna inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SVENINGSSON (m):

Herr talman! Herr Hedlund har här uttalat att allmänna beredningsutskottet förra året yrkade avslag på motionen som hade samma syfte som den nu väckta motionen, även om utformningen var ganska annorlunda, och riksdagen följde utskottets förslag. Jag skulle vilja fråga herr Hedlund: Hur skulle riksdagen arbeta om inte utskottet någon gång ändrade sig? Hur ofta är det inte som utskottet har yrkat avslag, riksdagen beslutat om avslag, men det sedan framlagts ett annat förslag och en ändring kommit till stånd. Om utskottet och riksdagen aldrig skulle ändra mening i en fråga kan inte jag räkna ut hur riksdagen skulle kunna arbeta.

Här talas om att handelskamrarna och kommerskollegium har avstyrkt denna motion. Detta kan vi naturligtvis hålla på och diskutera hur länge som helst. När de instanser som dessa handelskammare och kommerskollegium hoppas skall klara av denna sak enhälligt tillstyrker utredning, anser jag att mitt uttalande är riktigt, att deras yttranden hänger i luften. Det föreligger alltså i detta fall mycket starka uttalanden från remissinstanser.

Jag skulle tro att det är svårt att hitta något fall där remissinstanserna är så eniga i sina uttalanden som härvidlag, och utskottet ändå kommer fram till ett avslagsyrkande. Man skulle här kunna fråga: Varför remitterar allmänna beredningsutskottet motioner till ett antal remissinstanser när utskottet inte tar någon hänsyn till vad remissinstanserna uttalar och föreslår? Det går under inga förhållanden att komma ifrån att majoriteten av de hörda remissinstanserna i varje fall tillstyrker utredning. Även om man har mycket

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

stora förhoppningar på trafiksäkerhetsverket har verket i sitt yttrande inte sagt att man skall klara av denna uppgift. Nej, trafiksäkerhetsverket tillstyrker utredning — och gjorde det redan förra året.

Det är inte så vanligt att statliga verk och institutioner lämnar ifrån sig uppgifter som de tycker att de själva kan sköta, men så har skett i detta fall enligt herr Hedlunds uttalande. Förra året hoppades man att den nya reklamationsnämnden skulle klara av det hela. I år tillstyrker också reklamationsnämnden utredning. Man hade förra året mycket stora förhoppningar på reklamationsnämnden, och med anledning därav skulle jag vilja citera några uttalanden som gjorts i pressen på senaste tiden. Så sent som i går kunde om reklamationsnämnden och dessa frågor om bilar läsas följande i en tidning:

»Inom ramen för den speciella avdelningen för motorbranschfrågor har 36 ärenden behandlats under det första verksamhetsåret, medan totalt 202 ärenden inkommit till nämnden.

Eftersläpningen är tyvärr stor och det återstår ju fortfarande att praktiskt lösa frågan om eventuella ersättningar.

Där är problemet med den sorts bilförsäljare 'som har kontoret på fickan' aktuellare än någonsin. Det hjälper inte, om det sänds kravbrev eller andra besked till dessa 'firmor'. Försändelserna återkommer oöppnade med uppgiften att adressaten är okänd, har flyttat eller liknande.

Vi har sett exempel på att de firmamn som används byts lika snabbt som vanligt folk byter skjorta, att använda aktiebolagsnamn inte förekommer i firma- eller aktiebolagsregister osv. — — — Det är alldeles tydligt, att allmänheten behöver skyddas mot verkningarna av den sortens bilhandel, som i vissa fall tycks vara värre än det gamla hästskojeriet.»

Jag har ett annat klipp, som jag inte skall läsa. Det skildrar en man som köpte en bil och fick extra kostnader, som han inte hade beräknat, på betydligt över 2 000 kronor. Han vände sig till reklamationsnämnden och fick beskedet att man inte kunde ta upp frågan på sex månader. Det visar hur svårt det är för en statlig institution att klara av denna uppgift.

Jag har ytterligare ett klipp, som jag också kunde citera en del ur. Men jag skall inte läsa det direkt. Det avser en person som köpte en tre år gammal bil för 22 000 kronor. Han fick av försäljaren uppgiften att den hade gått 7 000 mil. I verkligheten hade den gått 17 000 mil — det fick försäljaren senare erkänna. Köparen fick bilen opartiskt värderad till 10 000 kronor. Han gjorde således en förlust på bilaffären på 12 000 kronor och kanske ännu mer. I alla instanser försökte han få rättelse på denna affär men misslyckades. Det kan väl inte vara sådana saker som allmänna beredningsutskottet vill slå vakt omkring.

Man skulle här kunna plocka fram många exempel på att personer har fått sin ekonomi fullständigt förstörd genom att de kommit i händerna på skumma och ansvarslösa försäljare och bilverkstäder.

Det går bra att i år ha förhoppningar på trafiksäkerhetsverket och på konsumentutredningen. Men utan att på något sätt kritisera dessa instanser är jag säker på att man inte kommer fram till någon lösning på den vägen. Man vill inte diskutera saken, och därför talar utskottet bara om dessa instanser. Jag befarar att det kommer att hända lika litet under det kommande året som det har hänt under det senaste året efter de uttalanden som man gjorde då. Jag har bara den förhoppningen att allmänna beredningsutskottet skall visa litet större intresse i dessa frågor än vad det hittills har visat.

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Jag tror säkert att det är riktigt som herr Sveningsson säger, att de flesta företag som handlar med begagnade bilar och de flesta bilverkstäder är hederliga och seriösa. Men jag instämmer också när herr Sveningsson påtalar att det finns alltför många som sysslar i moralens utmarker med dessa affärer.

När man arbetar i en domstol ser man alltför många exempel på individer som säljer begagnade bilar — och i vissa fall reparerar bilar — under sådana förhållanden att ett ingripande verkligen är nödvändigt redan ur trafiksäkerhetssynpunkt. Jag tycker att allmänna beredningsutskottet har tagit litet för lätt på denna fråga. Man säger bl. a. att vissa i motionerna upptagna frågor bör kunna utredas inom trafiksäkerhetsverket, och det kan ju vara ett skäl för att inte tillstyrka en utredning. Men på s. 4 i utlåtandet talar man om att trafiksäkerhetsverket förra året i yttrande över liknande motioner framhöll att en sådan här fråga om fördelningen av ansvar för bristfälligheter aldrig torde ha blivit allsidigt utredd och inte heller kunde fastställas utan ingående undersökning. Verket tillstyrkte därför en viss utredning. Trafiksäkerhetsverket redovisar nu samma inställning och tillstyrker således den föreslagna utredningen. Mot bakgrunden av det yttrandet frågar jag mig hur utskottet kan förutsätta att verket skall gå i land med denna undersökning, som verket enligt vad det självt säger inte kan klara av.

Enligt min bedömning borde utskottet ha föreslagit riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i lämpliga former, antingen genom konsumentutredningen eller genom att Kungl. Maj:t helt enkelt ålade trafiksäkerhetsverket att göra utredningen och då ställde resurser till dess förfogande, eller i annan lämplig form. Man kunde åtminstone ha skrivit något

sådant och givit Kungl. Maj:t detta till känna.

En rad dödsfall och personskador av betydande omfattning har säkerligen förorsakats av att bristfälliga bilar säljs. Frågan är så angelägen, tycker jag, att utskottet hade kunnat kosta på sig ett förslag till utredning. Av den anledningen, herr talman, är jag beredd att biträda herr Sveningssons yrkande. Jag instämmer alltså i hans yrkande om bifall till motionerna.

Herr HEDLUND (s):

Herr talman! Den principiella skilje-linjen i denna fråga går ju mellan tvångsåtgärder och upplysningsverksamhet. Allmänna beredningsutskottet har inte velat förorda tvångsåtgärder utan litar till att man med en ökad konsumentupplysning skall komma till rätta med en stor del av dessa problem. Så blåögd får man väl ändå inte vara när man går och köper en bil att man helt litar på de uppgifter som lämnas. Det hade väl, herr Sveningsson, varit möjligt för den av honom nämnde bilköparen att få en objektiv värdering utförd innan han köpte bilen i stället för efteråt. Jag tror att en ökad konsumentupplysning i den riktningen har en lika god effekt som lagstiftningsåtgärder av så restriktiv natur som man här vill förorda.

Med anledning av herr Ernulfs uttalande om trafiksäkerhetsverkets instämmande i motionerna vill jag upprepa vad jag sade till herr Sveningsson. Trafiksäkerhetsverket önskar ökade resurser, och det är bakgrunden till dess yttrande till utskottet. Nu har emellertid allmänna beredningsutskottet inte någon möjlighet att ta hänsyn till dessa önskemål från trafiksäkerhetsverket, utan de har i annan ordning behandlats vid årets riksdag i statsutskottet och där fått en såvitt jag vet relativt god behandling. Men jag tror ändå inte att trafiksäkerhetsverkets resurser är

Om åtgärder för att åstadkomma mera trafiksäkra bilar

tillräckliga för att verket helt skall klara de utredningsuppdrag som verket får under det närmaste året. Här är det ju en fråga om prioritering av resurserna, och en sådan ankommer inte på allmänna beredningsutskottet. Det är statsutskottet som i så fall får vara litet mera generöst mot trafiksäkerhetsverket.

När vi har skapat en statlig institution för att följa just denna bransch bör institutionen naturligtvis få de resurser som är nödvändiga för att göra de utredningar som krävs. Dessutom har vi då konsumentupplysningsutredningens arbete som vi förväntar oss ett gott resultat av.

Herr SVENINGSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Utskottets talesman, herr Hedlund, hävdar nu den uppfattningen att det är bättre med upplysning än med tvångsåtgärder. Den uppfattningen kan man dela, men jag tror inte på något sätt att det räcker med upplysning här. Tidningspressen försöker upplysa så gott den kan, men det räcker inte till. Man brukar för övrigt inte vara så rädd att gripa till en lagstiftning vid andra tillfällen som man är i det här fallet. Vidare frågar herr Hedlund beträffande den diskuterade bilaffären varför ingen objektiv bedömning skedde innan affären avslutades.

I mitt första anförande sade jag att bilarna är mycket svårbedömda. Man kan inte begära att alla bilägare i landet vid sina bilaffärer skall vara tillräckligt sakkunniga för att rätt kunna förstå bilens egentliga värde. Bilarna är alltså som jag sade så svårbedömda att denna marknad inbjuder mindre ansvarskännande individer till affärsverksamhet. Herr Hedlund lär väl inte heller mena att en spekulant på en begagnad bil skall ta med sig sakkunniga personer för att få bilen undersökt då han inte litar på sitt eget omdöme. Var finns den sakkunskapen att få i sådana

fall? Jag tror inte detta är en framkomlig väg, och jag tror inte heller att trafiksäkerhetsverket skulle ägna sådana tankegångar någon större uppmärksamhet.

Situationen är tyvärr sådan beträffande dessa bilaffärer att många bilköpare känner en viss dragning till försäljare som sköter sina affärer under enklare former och som varken innehar försäljningslokaler eller dyrbar personal. Dessa köpare tror — att de kan köpa de i regel blir lurade — att de kan köpa sin bil billigare på detta sätt.

Herr Hedlund försökte sedan i sitt resonemang glida över till statsutskottets beslut att ge trafiksäkerhetsverket ett ökat anslag. Nu behandlar vi dock allmänna beredningsutskottets utlåtande. Men om jag skall säga ett par ord om statsutskottets ställningstagande så är det min uppfattning att det ökade anslag som trafiksäkerhetsverket nu får inte kommer att användas till att åstadkomma en lösning av den här frågan. Något sådant har trafiksäkerhetsverket i varje fall inte sagt i sitt yttrande. Jag finner alltså inte att det blir som herr Hedlund sagt.

Herr ERNULF (fp) kort genmäle:

Herr talman! Visst vore det bra om man kunde våga ansluta sig till herr Hedlunds upplysningslinje i stället för till tanken att införa tvångsåtgärder. Det är alltid bättre om ett mål kan uppnås genom upplysning än genom tvång och lagstiftning. Men nu har det gått så många år och inträffat så många olyckor att det är angeläget att erforderliga åtgärder snarast vidtas. En konsumentupplysning kan ju bara bli en åtgärd på lång sikt. Dessutom är det mycket svårt för en bilköpare att själv undersöka en bil och hitta eventuella fel.

Herr Hedlund kommenterade sedan utskottets yttrande att den här frågan bör kunna utredas inom trafiksäkerhetsverket. Men, tillade herr Hedlund,

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

detta förutsätter att verket får resurser, och man har inte fått så mycket man önskat.

Det skulle — som jag nämnde i mitt första anförande — vara en lämplig åtgärd för trafiksäkerhetsverket att utreda detta. Men skulle inte utskottet ha kunnat tillägga att om verkets resurser inte räcker till för en undersökning av denna angelägna fråga är det önskvärt att Kungl. Maj:t på annat sätt föranstaltar om en utredning? Om utskottet skrivit på detta sätt hade jag med gott samvete kunnat rösta för dess utlåtande.

Nu föreställer jag mig att det i herr Sveningssons yrkande om bifall till motionens krav på en utredning mycket väl kan inrymmas ett uppdrag från Kungl. Maj:t till trafiksäkerhetsverket om en sådan utredning, under förutsättning att resurser ställs till förfogande. Denna utredning kan också verkställas inom departementet, men det är inte nödvändigt att tillsätta en stor parlamentarisk utredning. Jag tycker att utskottet på något sätt klart borde sagt ifrån att detta är en utredning som det är angeläget att få till stånd. Eftersom jag inte anser att detta har gjorts på ett tillräckligt bestämt sätt vidhåller jag min ståndpunkt och röstar alltså för bifall till herr Sveningssons yrkande.

Herr HEDLUND (s):

Herr talman! Jag vill bara påpeka följande skrivning i utskottsutlåtandet: »Trafiksäkerhetsverket kommer nästkommande budgetår att tillföras väsentligt ökade resurser.» Jag sade tidigare att huruvida dessa kommer att räcka till för att utredningsarbetet kan göras kan jag inte bedöma, men man kan ju alltid hoppas på det.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till utskot-

tets hemställan samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sveningsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sveningsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 37.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 39, i anledning av motioner om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård 361, av herr *Virgin m. fl.*, samt II: 412 av herr *Bohman m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att en utredning snarast måtte tillsättas i syfte att uppdraga riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård och framlägga de förslag till författningsändringar eller i andra hänseenden som kunde finnas motiverade för att tillgodose de i motionerna angivna syftena.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 361 och II: 412 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Blomquist* (m) och *Ingvar Andersson* (m) samt herr *Nilsson* i Bästekille (m), vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till de likalydande motionerna I: 361 och II: 412 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en utredning snarast måtte tillsättas i syfte att uppdraga riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård och framlägga de förslag till författningsändringar eller i andra hänseenden som kunde finnas motiverade för att tillgodose de i motionerna angivna syftena.

Herr **BLOMQUIST** (m):

Herr talman! Det handlar om ett utskott som inte vill, inte vill vara med om att söka komma till rätta med den mångskiftande problematiken kring Stockholms skärgård. Det handlar om ett utskott som visserligen säger sig inse att det är nödvändigt att lösa problemen men som nöjer sig med att vänta på vad som kan komma ut av det arbete som en mängd instanser lägger ned på olika detaljer av hela problemkomplexet, ett utskott som för säkerhets skull gör det hela till en liten del av den stora glesbygdsprobatiken i landet och till slut manifesterar sin

bristande vilja genom att profetiskt dekretera: »Utskottet anser inte att utvecklingen skulle påskyndas genom att någon ny statlig utredning tillsattes.»

I de motioner som föranlett utskottsutlåtandet framförs en önskan om att en utredning snarast tillsättes med uppgift att dra upp riktlinjerna för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård och lägga fram de förslag till författningsändringar som kan bli aktuella i sammanhanget. Poängen i motionerna är just detta att man vill skapa förutsättningar för en samordnad skärgårdspolitik, och den poängen har utskottet missat. I decennier har man på olika nivåer utrett problemen, utan att någon enhetlig samordnande lösning kommit till stånd. Länsstyrelsen i Stockholms län säger i sitt remissvar att den sedan början av detta år söker samordna sina olika utredningar, och det är ju värdefullt, men för att komma fram till en slutgiltig lösning blir det nödvändigt med ändrade eller nya lagregler i åtskilliga hänseenden, och det är här som statsmakterna kommer in och bör känna sitt ansvar. Här kommer byggnadslagstiftningen i blickfånget, här aktualiseras ersättningsfrågor och frågor om förbud mot nyttjande av enskild mark för att bara nämna några exempel. Visst finns i princip liknande problem i alla större skärgårdsområden, även om de har blivit tillspetsade särskilt i Stockholms skärgård. Så mycket angelägnare borde det då vara att snarast ta itu med just den svåraste och den mest aktuella delen av problematiken för att sedan komma fram till en generell lösning.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation som är fogad till utskottsutlåtandet.

Herr **ÅKERLUND** (m):

Herr talman! Jag skall be att få säga några ord i anslutning till herr Blomquists anförande och hans enligt min

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

mening så riktiga påpekande att utskottet verkligen har missat en poäng.

Vårt lands samtliga skärgårdar är en utomordentlig tillgång för rekreation med få motsvarigheter i världen, men de är också områden med en bofast befolkning. Man kan säga att skärgårdarna, särskilt Stockholms, under tre månader om året är bebodda av en mycket stor mängd stadsbor och under tolv månader om året av en relativt liten bofast befolkning. Stockholms skärgård, skulle man nästan kunna säga, är överbefolkad sommartid men underbefolkad vintertid.

I dessa dagar talas det ju så mycket om glesbygdens problem. Man kan väl säga att i fråga om Stockholms skärgård upplevs glesbygdens problemen på ett från landet i övrigt i någon mån avvikande sätt. Man kan nämligen säga att vårt glesbygdensproblem är geografiskt betingat när det gäller landet, men när det gäller Stockholms skärgård i synnerhet är det säsongmässigt betonat. Det är här inte fråga om enbart ett glesbygdensproblem. Man kan säga att det är ett glesbygdensproblem på vintrarna, men det är också ett tätortsproblem på somrarna. Det är just på denna punkt som utskottet enligt min mening har missat poängen.

I motionerna anförs det att skärgårdarna skall tillgodose önskemål från stadsbor under en begränsad tid av året för sommarvistelse, för friluftsfolk året runt och för den bofasta befolkningen. Intressena måste under sådana förhållanden, och det är mycket rimligt, bli olika.

Tätortsproblematiken visar sig däruti att man har vidtagit särskilda åtgärder i syfte att begränsa den bofasta befolkningens fria disposition över marken och i viss mån också över de omgivande vattnen. Vi har närmast strandlagens och naturvårdens konsekvenser att peka på. Som det framhålls i motionerna kommer inlösen av mark, som undandragas den bofasta

befolkningens fria disposition, inte till stånd på ett tillfredsställande sätt. Vi har vidare vattenföreningen och renhållningen, och där har vi det svåra problemet med oljeskador, som indirekt sammanhänger med tätortsbefolkningens krav i olika hänseenden.

Jag vill i det sammanhanget peka på en nyligen timad händelse, som är utomordentligt sorglig, då inte mindre än 220 oljeskadade svanar blivit bortskjutna. Man kan med skäl fråga sig om det verkligen finns några svanfamiljer kvar i Stockholms skärgårdars vatten. Svanfamiljer gungande på vattnet är en sällsynt tjugisig syn. Det är tragiskt att sådana saker skall behöva hända.

Det här är som sagt tätortsproblemen utflyttade på skärgårdsområdena. Glesbygdens problemen som skärgårdsbefolkningen har ligger på det som är allmänt för glesbygden över huvud taget. Det är kommunikationssvårigheterna, det är samhällsservicen vid sjukdomsfall, det är frågan om barnens skolgång, frågan om läkar- och tandläkarvård, tillgång på telefon m. m.

Allt detta menar man i motionerna — och det understryks av reservanterna, enligt min mening på ett utmärkt sätt — måste kopplas ihop under en skärgårdsutredning, där dessa båda delvis konfliktartade företeelser verkligen samordnas. Det sägs också, med rätta, att detta är en fråga som gäller skärgårdarna från Seskarö i norr över Gillöga i Stockholms skärgård, Blekinge skärgårdar och till Koster i väster. Överallt har vi dessa problem som sammanhänger med tätortsintressena och den bofasta befolkningens rimliga krav på att bli tillgodosedd i sina levnadsförhållanden.

Med detta, herr talman, vill jag understryka det yrkande som framförs i reservationen och hoppas att detta skall vinna en anslutning som går utöver den som vårt parti har lyckats åstadkomma i utskottet.

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

Herr HEDLUND (s):

Herr talman! I det motionspar som behandlas i allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 39 hemställs om en utredning av det innehåll som de båda föregående talarna här har redogjort för. Jag skall därför inte belasta kammarens protokoll med att redogöra för vad man yrkar — det har ju sagts här tidigare.

Utskottet har självklart under behandlingen av detta ärende inhämtat yttranden från naturvårdsverket, länsstyrelsen i Stockholms län, Svenska kommunförbundet m. fl. Samtliga de instanser som jag här nämnt har mycket starkt ifrågasatt behovet av ytterligare utredningar och hänvisat till den mängd utredningar som redan pågår på detta område. Mot denna bakgrund har utskottet inte ansett sig kunna föreslå riksdagen att bifalla de i motionerna framförda yrkandena.

De båda föregående talarna säger att allmänna beredningsutskottet har missat poängen i motionerna när det gäller detta ärende. Det är möjligt att vi kanske alltför litet berört den bakgrund till motionerna som ändå framskymtar både i motionerna, reservationen och i de båda anföranden som här hållits. Man talar om de tre motsatta intressena som det är så svårt att tillgodose. Det gäller att ta hänsyn till den bofasta skärgårdsbefolkningen, det gäller att ta hänsyn till den under sex—åtta månader av året där bosatta fritidsbefolkningen som kommer från tätorterna, och det gäller slutligen att ta hänsyn till den tredje kategorin, nämligen de ambulerande fritidsintresserade turisterna. Poängen i motionen och reservationen kan inte vara annat än att man vill slå vakt om de enskildas intressen. Man vill slå vakt om markägarnas intressen i Stockholms skärgård av en alltför hård exploatering, och man vänder sig emot en exploatering som är styrd av den nuvarande byggnadslagstiftningen. Man vill där ute inte acceptera att om det ordnas ett små-

stugeområde med fritidshus, måste man enligt nuvarande byggnadslagstiftning också avsätta viss mark för strövområden, allmänna samlingsplatser, badplatser och liknande områden för fritidsaktiviteter.

Moderata samlingspartiet går in för en linje som innebär att man skall överföra kostnaderna för dessa områden som ställs till allmänhetens förfogande till samhället. Man vill att samhället skall lösa in dessa markområden, såvitt jag förstår, för samma höga priser som man har bundit sig för vid exploateringen av dessa tomter där de människor bor som skall utnyttja marken som fritids- och strövområden. Man menar alltså att den enskilde markägaren skall få ta det pris han vill för tomtmarken och spekulera, under det att andra kostnader i samband med exploateringen av dessa områden skall betalas av samhället.

Det talas också här om strandlagen, och det är rätt intressant när herr Åkerlund tar upp detta resonemang. Det sägs att man skall bevaka de enskilda intressenas ekonomiska betydelse. Enligt strandlagen får inte de områden som ligger närmast vattnet bebyggas — jag minns inte avståndet, men det saknar betydelse i detta sammanhang. Menar då motionärerna och reservanterna att samhället skulle bli skyldigt att svara för de ekonomiska konsekvenserna av detta och att samhället skulle lösa in den mark vid alla stränder här i landet som är skyddad av den nuvarande lagstiftningen? Jag kan inte finna annat än att poängen i motionen, som både herr Åkerlund och herr Blomquist efterlyser, just är de ekonomiska konsekvenser som den nuvarande byggnadslagstiftningen medför, eftersom det sägs i motionen att man vill ha en ändring av byggnadslagstiftningen och de lagar som reglerar exploateringen av marken i Stockholms skärgård. Det må förlåtas mig om jag har missuppfattat motionerna, men så har tydligen ändå varit fallet.

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

Det belystes kanske något ytterligare i det anförande som hölls här.

Utskottsmajoriteten har avvisat dessa tankegångar i motionerna. Vi har inte berört dem så mycket utan sett mera på utredningskravet. Men efter vad som har sagts här fanns det kanske anledning att markera att det låg sådana här tankegångar bakom motionerna. En minoritet inom utskottet är emellertid av annan mening och anser att motionärernas yrkanden skall bifallas.

Samtliga remissinstanser har avstyrkt motionerna och hänvisat till att utvecklingen i skärgårdsområdet inte är speciell. De glesbygdsproblem som finns där är likartade för många områden i vårt land och är föremål för uppmärksamhet i andra sammanhang. De problem som sammanhänger med exploateringsfrågorna är också relevanta för en mängd andra områden i Sverige. Därför finner utskottet inte någon anledning att tillsätta en särskild utredning speciellt för Stockholms skärgård. Vi har många områden i vårt land som har samma bekymmer och glädjeämnen och samma problem att brottas med.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **BLOMQUIST** (m) kort genmäle:

Herr talman! Visst skall vi förlåta herr Hedlund även när han sticker fram bockfoten och säger att vi reserverar är ute för att slå vakt om enskilda intressen. Han håller ett litet rart tal i gammal känd stil. Det förlåter jag, var så god! Jag förlåter honom också att han tydligen har missförstått motionerna.

Och nu skall jag be att få undervisa herr Hedlund ett slag: Läs remissvaren, så förstår herr Hedlund att han helt är ute på villovägar. Inte minst i remissvaret från länsstyrelsen i Stockholms län redovisas klart och tydligt hela problematiken, som ju i allra högsta

grad motiverar en utredning. Jag trodde att vi var ense om att denna problematik måste lösas. Men lägger man upp frågan som herr Hedlund gjorde då förstår jag att det kommer att dröja.

Man får nog inte göra det så lätt för sig herr Hedlund och här kommer jag in på den huvudanklagelse mot utskottet som jag hade och som jag vidhåller, nämligen för bristande vilja. Man har inte velat vara med om att försöka skapa det samlade grepp om problematiken som vi innerst inne — det vet jag, herr Hedlund — är ense om är nödvändigt. Herr Hedlund har i dag sannerligen inte visat någon bättre vilja än utskottet i stort. Den uppfattningen är så mycket starkare hos mig som vi ju har sett exempel på viljeyttringar hos utskottet. Vi har ett mycket aktuellt exempel, nämligen Vindelälvsfrågan. Utskottet kan om det vill, herr Hedlund!

Herr **HEDLUND** (s) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr Blomquist, det är ingen uppfinning av mig, detta om de ekonomiska intressena. Jag ber kammarens ledamöter att läsa sammandraget på sidan 1 i allmänna beredningsutskottets utlåtande där det citerat ur motionerna står: »Planeringen skall ej genomföras och bekostas av markägarna utan samhällliga initiativ krävs.» Vidare, längre ned i samma stycke: »Den mark som vid sådan planläggning reserveras för det rörliga fritidslivet skall lösas in av samhället, så att skärgårdsbefolkningen får ersättning.»

Här är det litet mera klartext än vad som framgick av mitt inledningsanförande. Det är alltså fråga om pengar och vem som skall betala exploateringen av Stockholms skärgård.

Herr **BLOMQUIST** (m) kort genmäle:

Herr talman! När blev det olämpligt eller förbjudet att göra utredningar om vad saker och ting kostar?

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

Herr ÅKERLUND (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hedlund säger att detta är en fråga om pengar, och så läser herr Hedlund upp vad som står på första sidan i utskottets utlåtande. Men är det inte så att om det allmänna tar i anspråk någonting som tillhör den enskilde så skall det allmänna ersätta den enskilde för det värde som går förlorat för den enskilde? Jag anser att det är en bärande princip i ett rättssamhälle, men herr Hedlund delar tydligen inte den uppfattningen rent principiellt, förefaller det mig.

Vidare frågar herr Hedlund om vi vill att det allmänna skall inlösa alla stränder. Nej, det kan jag försäkra herr Hedlund att vi absolut inte vill, ty det vore ju socialisering, och det är vi principiellt emot, som herr Hedlund torde veta.

Herr HEDLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag nämnde strandlagen i mitt första anförande. Vill man ha en ändring av byggnadslagstiftningen för att tillförsäkra markägarna i Stockholms skärgård ersättning på grund av den nu gällande byggnadslagstiftningen, som förbjuder exploatering av viss mark, och kräver man att samhället skall ta de ekonomiska konsekvenserna av den lagstiftningen, är det nämligen ingenting annat än strandlagen och de områden den lagen gäller som det är fråga om i den här diskussionen.

Den andra detalj det eventuellt kan vara fråga om — det nämnde jag också i mitt första anförande — är när en sjö eller en del av en strand avsättes för gemensamma ändamål sedan ett område exploaterats för bebyggelse av sommarhus av olika kategorier. Enligt byggnadslagstiftningen föreligger det ju skyldighet att avsätta viss mark för gemensamma ändamål. Motionärerna vill att samhället skall träda in och ta de ekonomiska konsekvenserna av den gällande lagstiftningen. Det har de sagt i motionerna.

Herr ÅKERLUND (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag är ledsen att jag måste korrigera herr Hedlund på den sista punkten. Om det är fråga om en privat exploatering av en ö och det avsettes ett gemensamt område så tar exploatören ut kostnaderna av tomtköparna genom att höja priset på tomterna. Det är ju inte i sådana fall fråga om en särskild samhällelig ersättning — ett sådant krav har mig veterligt inte framförts från något håll.

Fru DIESEN (m):

Herr talman! Herr Hedlund har talat som företrädare för utskottet, som socialdemokrat och kanske i någon mån som en man från Sala.

Jag tror inte att herr Hedlund saknar känsla för naturupplevelser, men han kanske inte förstår att uppskatta Stockholms skärgård till dess fulla värde. Denna arkipelag av skogklädda öar har få motsvarigheter, och den är av ovärderlig betydelse för Stockholms invånare. Under mer än 100 år har de vita Waxholmsbåtarna fört storstadens jäktade befolkning ut från staden. Stressade fäder har kunnat koppla av några timmar under intagande av ångbåtsbiff och andra kulinariska läckerheter för att betydligt mindre argsinta så småningom tas emot av den väntande familjen. Hur mycket nyttigare än att svartsjukt bevaka sin plats i en bilkö för att sedan störta fram med gasen i botten och adrenaliet i topp! Alla de vita skärgårdsbåtarna, som ett tag höll på att försvinna och bli museiföremål, glider nu åter ut från Strömmen mot glittrande fjärdar. I detta tycker jag mig ha en liten del efter en motion för ett par år sedan i Stockholms stadsfullmäktige.

Självklart är skärgården inte i första hand ett fritidsområde för huvudstadens invånare. Där finns också en bofast befolkning, förevigad bl. a. i litteraturen — av Strindberg, Albert Eng-

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

ström, Gustaf Hellström m. fl. Strindbergshuset vid Karlaplan har jämnats med marken, men madame Flods ättlingar lever fortfarande på Kymmendö. Men lyriska lovsånger till hembygden, i synnerhet om den råkar vara Stockholm och dess omnejd, har väl föga utsikt att väcka ledamöternas intresse. En *utredning* däremot är ett välkänt begrepp som vi dagligen rör oss med.

Det redovisas i detta ärende en rad av utredningar på olika områden, men just dessa utredningar borde ju kunna utgöra ett utmärkt underlag för det stora samlande grepp som behövs. Regionala undersökningar och utredningar på olika ämnesområden är inte nog.

De föregående talarna har berört olika problem på en mängd områden som pockar på en lösning. Det gäller samsättning och kommunikationer, förebyggande av oljeskador, skyldigheten att bevara ett rent vatten, som ger ätbar fisk och badmöjligheter. Jag måste tyvärr konstatera att min värderade bankkamrat här i kammaren — som inte är närvarande i kammaren just nu — tyvärr var den som började att tippa rötslam i Östersjön. Han har visserligen försökt bevisa ofarligheten i detta genom att senare borsta tänderna i samma vatten. Han lever och voterar ju fortfarande. Men är det bevis nog?

Till övriga frågor som bör uppmärksammas hör kanske också den att ge byggnadsnämnderna ökade möjligheter när det gäller att övervaka byggandet av fritidshus och inte minst att övervaka färgsättningen, vilket kan tyckas vara en obetydlig fråga, men jag tror inte att den är det. Den citrongula färg som nu blivit så modern när det gäller fritidshus står väldigt illa mot rödbruna tallstammar och slipade gråstenshällar.

Det må vara sant att det finns andra områden än Stockholms skärgård med liknande problem, men det finns inte likadana områden med samma problem. Det här är inte ett glesbygdspromblem som andra. Det gäller ett ovanligt vac-

kert område i nära anslutning till en huvudstad, en miljonstad. Det behövs en utredning med sikte på en samordning av alla åtgärder som kan vara behövliga.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr HEDLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Fru Diesen tillhör dem som ensidigt anser att detta är ett problem speciellt för Stockholms skärgård. De intressekonflikter som nämns i motionerna är mer eller mindre starkt utpräglade litet överallt i landet. Hur ser det ut t. ex. i våra fjällområden under påskferierna? Hur ser det ut efter vägen mellan Sälen by och Högfjällshotellet och vidare mot Rörbäcksnäs under påskdagarna? Hur upplever befolkningen den invasion av turister som då väljer in över Sälenfjället? Det är lika stora intressekonflikter man upplever där.

När fru Diesen talar om det rena vattnet, om oljeskadorna och om den icke ätbara fisken är det saker som är lika angelägna för befolkningen i hela vår svenska skärgård, för hela vårt kustland. Detta är ingenting speciellt för stockholmsområdet.

Till sist vill jag säga att det kanske skulle vara litet förmätet om vi nu skulle sätta oss över vad länsstyrelsen säger, vad Svenska kommunförbundet säger — som har att bevaka kommunernas intressen och att slå vakt inte minst om det kommunala planmonopolet — vad Stockholms regionplaneförbund säger i samma ärende.

Utredningar är på gång i dessa frågor som vi anser bör slutföras. Vi anser inte att det behövs någon statlig, parlamentarisk eller annan utredning på detta område, säger remissinstanserna. Allmänna beredningsutskottet anser att dessa uttalanden har en sådan styrka, att ett bifall till motionerna inte är motiverat.

Om riktlinjer för en samordnad skärgårdspolitik i Stockholms skärgård

Herr OLSSON, MANNE, (s):

Herr talman! Jag är inte skärgårdsbo, men jag är länsbo och måste säga att det är ett ganska nymornat intresse som riksdagen nu visar för Stockholms skärgård.

I landstinget och i kommunerna inom länet har under mycket lång tid intresset för skärgården varit mycket stort. Det har inte gällt bara den bofasta befolkningen, utan det har också gällt skärgården såsom ett område där människor kan tillbringa veckosluten och få sin förströelse.

Jag vill bara påminna om att landstinget och Stockholms stad har ett bolag, som driver trafiken i skärgården. De har övertagit Waxholmsbolaget. Det är inte något lukrativt företag, men man vill upprätthålla trafiken för dem som bor i skärgården och för turisterna.

Man har bildat en skärgårdsstiftelse, där våra landshövdingar har gjort stora insatser för att kommunerna och landstinget gemensamt skall förvärva områden som skall stå till förfogande för fritidsfolket. Stiftelsen skulle också kunna bevara vissa öar, så att de icke skulle bli exploaterade.

Länsöversiktsplan 66 omfattar i princip tre områden, nämligen ytterskärgården, mellanskärgården och inner-skärgården. Enligt planen skall öarna i ytterskärgården bevaras fria från bebyggelse. Kobbar och dylikt skall reserveras för djurlivet, och man skall bevara naturen i ytterskärgården. Det rörliga friluftslivet skall få hålla till i mellanskärgården. Där har Stockholms stad och län samt skärgårdsstiftelsen förvärvat områden som står till innevärnarnas förfogande. Man vill bevara dessa områden för fritidsbebyggelse. Den inre skärgården är enligt planerna avsedd att vara en byggnadsreserv för permanent bebyggelse.

Vi kommer att om några veckor behandla förslaget om kommunindelningen, som ju innebär att man efter-

strävar bärkraftiga kommuner. Det är en viktig kommunal angelägenhet att planera inom kommunerna, och det blir en angelägen uppgift för kommunerna att bestämma hurdan skärgården skall vara och hur den skall exploateras. Det kan enligt min uppfattning icke bli fråga om gottgörelse till dem som äger kobbar och skär vilka inte bebyggs. Om man förhindrar bebyggelse så att naturen kommer att vara i sitt nuvarande skick finns det inte lagliga möjligheter att tvinga samhället förvärva marken. Men om man använder den till naturreservat, bör det ankomma på samhället att inköpa dessa områden. Det är en utveckling som pågår, och vi behöver nog inte ha bekymmer i den vägen. Kommunerna bör i framtiden kunna räkna med att via naturvårdsverket få ekonomiskt stöd för detta ändamål.

Jag vill, herr talman, ha sagt detta såsom en länsbo, vilken under lång tid genom den sekundära kommunen medverkat till skärgårdens utbyggnad.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Blomquist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Blomquist* begärde rösträkning, verkställdes nu voting medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 103;
Nej — 25.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 40, i anledning av motioner om åtgärder för att minska fosfathalten i tvättmedel, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 41, i anledning av motioner om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län och av fritidsverksamhet, m. m.

Till allmänna beredningsutskottet hade hänvisats

dels motionen I: 247, av herr *Pettersson, Karl*,

dels ock motionen II: 415, av herr *Lundberg*.

I motionen I: 247 hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande åtgärder för främjande av turistnäringen, varvid i mo-

tionen framförda synpunkter borde beaktas.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåandet av angivna orsaker hemställt,

1) att motionen I: 247 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionen II: 415 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts, vid utskottets hemställan under 1, av herrar *Blomquist* (m) och *Ingvar Andersson* (m) samt herr *Nilsson* i Agnäs (m), vilka dock ej antytt sin mening.

Herr **PETTERSSON, KARL**, (m):

Herr talman! I motion I: 247 hemställdes om utredning och förslag rörande åtgärder för främjande av turistnäringen särskilt inom Jämtlands län.

Såsom motionär vill jag peka på betydelsen av turistnäringen som en basnäring inom vissa delar av länet. I motionsyrkandet framhålles vikten av att gjorda investeringar i turistanläggningarna kan utnyttjas under längre tid av året än vad nu är fallet. Ett sådant utnyttjande skulle få till resultat att vår inhemska turistnäring skulle kunna konkurrera på ett bättre sätt med motsvarande företag i utlandet genom att en längre nyttjandetid skulle kunna bidra till lägre kostnader för dem som bevisar anläggningarna, säkrare och jämnare sysselsättning för de anställda samt bättre ekonomiska villkor för näringen över huvud taget.

I motionen nämns olika möjligheter att nå ett sådant mål. Dylika åtgärder skulle kunna vara att under viss tid av året bedriva eftervård och konvalescentvård för patienter från såväl Sverige som utlandet, charterverksamhet med såväl järnväg som flyg från orter både inom och utom landet, öppnande av vägar till sportfiskevatten och utnyttjande av sportfiske och jakt inom området i större utsträckning än vad som nu är fallet. Länet landsting har också beslutat att undersöka om

Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län

turistanläggningarna kan utnyttjas under lågsäsong för viss sjukvård och konvalescentvård. Sådana undersökningar borde kunna kompletteras med vad i motionen framförts angående utredningar från statsmakernas sida.

Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller i sitt remissvar att turistnäringen i Jämtlands län torde ha relativt större betydelse än i något annat län. Enligt länsstyrelsens utredningar motsvarar turistnäringens andel av skatteunderlaget i de mest utpräglade turistkommunerna upp till 50 procent av skatteunderlaget. Länsstyrelsen framhåller att med hänsyn till turistnäringens betydelse som marginalkälla i bygder med krympande försörjningsunderlag kan man dock antaga att dess ekonomiska betydelse egentligen är större än vad sådana utredningar har visat. Genom att näringen i länet normalt har två säsonger har den jämförelsevis goda förutsättningar att ge sysselsättning åt befolkningen i turistbygderna. Turistnäringen utgör för övrigt ofta den enda utvecklingsbara näringen i länets glesbygder. Dess utvecklingsmöjligheter är därför av stort intresse för den regionala och den lokala samhällsplaneringen. Länsstyrelsen har vid flera tillfällen genom olika utredningar sökt belysa bl. a. näringens sysselsättningsförhållanden och ekonomiska betydelse. På flera punkter, bl. a. i fråga om den säsongpräglade turistnäringens samband med näringslivet i övrigt, är kunskaperna emellertid ännu ofullständiga. Länsstyrelsen vitsordar behovet av en fortsatt utredningsverksamhet till grund för planeringen av turistnäringens vidareutveckling.

Det framgår också att länsstyrelsen övervägt möjligheterna att i samråd med inrikesdepartementet utföra en vidgad utredningsverksamhet bl. a. genom samarbete mellan utredningsorgan i olika län. Sådant utredningsarbete och övervägande skulle vara värdefullt ur rikssynpunkt för att kunna klargöra vilka områden som är mest angelägna

att utveckla såsom allsidiga rekreationsområden. En central bedömning av sådant slag skulle onekligen vara betydelsefull för planeringen i berörda län.

Utskottet har i sitt yttrande nämnt att länsstyrelsen vitsordat behovet av fortsatta utredningar till grund för planeringen av turistnäringens vidareutveckling.

Utskottet har också konstaterat att strukturomvandlingen inom jordbruk och skogsbruk i förening med relativt låg industrialiseringsgrad inom Jämtlands län kan väntas komma att ställa stora krav på arbetsmarknadspolitiska insatser i länet. Detta är ett mycket riktigt konstaterande. För oss som lever och verkar i området har detta stått klart under lång tid. Men dessa åtgärder måste vidtas omgående. Med hänsyn till utflyttningen av arbetsföra människor, det krympande befolkningsunderlaget och möjligheterna till service för såväl den bofasta befolkningen som turisterna är det livsviktigt att ord omsättes i praktiskt handlande. I annat fall kan det gamla uttryckssättet »medan gräset gror dör kon» komma att bli besannat.

Utskottet framhåller att utskottet i sitt utlåtande nr 15 år 1968 i anledning av motioner om förläggande till Östersund av 1976 års olympiska vinterspel föreslagit utredning av frågan. Sådan utredning har numera också verkställts och frågan övervägs för närvarande av Kungl. Maj:t.

Det är viktigt att frågan inte bara övervägs, utan att Kungl. Maj:t också kommer med förslag med anledning av denna utredning för att berörda parter skall kunna fatta avgöranden för ärendets vidare behandling i de instanser som har att bestämma om förlägningsort för dessa vinterspel.

Vidare anför utskottet att motionerna bl. a. syftar till att mer långsiktigt skapa sysselsättningstillfällen inom Jämtlands län och att skapa ett konkurrenskraftigt och koncentrerat område för

Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län

vinterturism. Utskottet anser detta vara angelägna uppgifter men anför i samma andetag att dessa frågor kommer att behandlas av årets riksdag i annan ordning och att en utredning i enlighet med vad i motionen anförts inte skulle vara ägnad att leda till snabbare eller effektivare åtgärder än det inom länsstyrelsen i samråd med kommunerna pågående planeringsarbetet.

Trots utskottets positiva skrivning förefaller det mig förvånansvärt att utskottet inte kunnat gå med på utredningskravet, eftersom länsstyrelsen i sitt remissvar har framhållit att behovet att tillgodose de i motionen framställda utredningskraven är stort och betydelsefullt såväl för läns- som riksplaning. Dessutom framhålles att länsstyrelsen i samråd med inrikesdepartementet övervägt möjligheterna för en vidgad utredningsverksamhet.

Detta talar för att det framställda yrkandet om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande åtgärder för främjande av turistnäringen inom Jämtlands län är berättigat.

De i motionen II: 415 framställda kraven om utredning torde också kunna innefattas i motsvarande yrkanden i motion I: 247.

Med stöd av vad jag anført ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motion I: 247.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! I de två motioner som avgetts av herrar Pettersson och Lundberg begärs på olika sätt åtgärder för att främja turismen i Jämtlands län. Herr Pettersson uttryckte sin förvåning över att utskottet inte tillstyrkt motionerna.

Vårt ställningstagande grundar sig inte på bristande intresse för turismen, utan på vår uppfattning att det vore en ganska opraktisk, för att inte säga omöjlig väg att riksdagen skulle beställa turistutredningar länsvis. Detta kan inte

vara en lämplig arbetsmetod. Om riksdagen skall ta några initiativ i dessa frågor måste de ges en mera generell räckvidd. Motionerna tar utslutande sikte på åtgärder i och för Jämtlands län.

När herr Pettersson åberopar länsstyrelsens uppfattning som stöd för sin motion måste jag fästa uppmärksamheten på att länsstyrelsen självklart förordar fortsatt utredningsarbete, dock utan den begränsning som motionären gör, dvs. att kräva en utredning enbart för Jämtlands län. Länsstyrelsen har inte velat göra en sådan begränsning utan vill lägga upp undersökningen på bredare basis, vilket också dess överläggning med inrikesdepartementet gått ut på.

Vidare får man förutsätta att länsstyrelsen i samverkan med kommunerna, inte minst under det fortsatta arbetet på Länsplanering 67 — där departementet hemställt om preliminära handlingsprogram till nästa höst — kommer att beakta dessa frågor både i Jämtlands län och i alla andra län med intresse för turistnäringen. Man får också rimligen förutsätta att i den riksplaning som för närvarande utarbetas en sortering verkställs av sådana områden och regioner där man särskilt bör satsa på turismen.

Av dessa skäl har utskottet ansett det olämpligt att tillstyrka motionerna. Det finns så mycket mindre anledning att nu beställa en särskild utredning för Jämtland, då den närbesläktade frågan om förläggande av 1976 års olympiska vinterspel till Östersund är föremål för överväganden av Kungl. Maj:t.

Riksdagen kommer vidare inom kort att få ta ställning till dessa frågor i samband med behandlingen av ett utlåtande från annat utskott om lokaliseringpolitiska problem med anknytning till turismen.

Det är av sådana skäl vi funnit det olämpligt att tillstyrka motionerna.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län

Herr **PETTERSSON, KARL**, (m):

Herr talman! Herr Möller nämnde de utredningar som pågår och har pågått. Jag hänvisade redan i mitt första anförande till den tid som förflutit och till önskemålen från berörda områden att någonting äntligen skall hända. Jag anser att det vore på sin plats att allt ordandet om utredningar och deras resultat verkligen omsattes i handling.

Vad gäller länsstyrelsens yttrande är det givet att länsstyrelsen vill ha den begärda utredningen för länet kombinerad med en utredning som gäller även andra regioner; det är väl helt naturligt. Önskemål om en utredning angående kompletterande sysselsättningar i detta område har från länsstyrelsens sida framförts vid olika tillfällen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle bifalla motionen I: 247.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Pettersson, Karl*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 41 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles motionen I: 247.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Därefter bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i punkten 2.

Herr **TALMANNEN** yttrade:

Jag ber att få fästa ledamöternas uppmärksamhet på att en förnyad plan för ärendenas fördelning på plena under maj månad har utdelats. Anledningen till att en sådan plan nu uppgjorts, trots att den i samband med påskuppehållet utdelade planen upptog tiden fram till sessionens slut, är att ett flertal utskott vid uppgörandet av den förra planen anmälde svårigheter att planlägga sitt arbete till följd av att ett stort antal propositioner var försenade. Jag hoppas att den nu framlagda planen skall kunna följas.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 154, till Konungen i anledning av proposition om ändring i kyrkomötesförordningen.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 156, i anledning av motioner angående statsbidrag till Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om pensionstillskott, m. m., såvitt den ej avser lagförslagen, jämte motioner;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till statligt förrarskydd;

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser vissa allmänna frågor;

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte motioner;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70 i vad avser industridepartementets verksamhetsområde;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde; och

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1968/69 i vad avser civildepartementets verksamhetsområde.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97), jämte i ämnet väckta motioner;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning;

nr 184, i anledning av motioner om rätt för utländsk medborgare till undantagande från den allmänna försäkringen; och

nr 185, i anledning av motioner angående tidpunkten för inplacering i ny sjukpenningklass.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsutlåtande fattade samma beslut som första kammaren.

Upplästes ett från herr *Olsson, Johan*, inkommet läkarintyg, utvisande att han för bland annat anemi-utredning vårdades på lasarettet i Bollnäs och vore sjukskriven tills vidare.

Meddelande ang. enkla frågor

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Olsson, Johan*, från och med den 6 maj under den tid, det i läkarintyget omförmälda hindret varade.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen

av herr *Blomquist* (m) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Anser Herr Statsrådet att fordringarna på förarnas kvalifikationer och utrustning samt övriga säkerhetskrav i samband med motorcykeltävlingar är tillfredsställande?»;

av herr *Nyman* (fp) till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet: »Vilka åtgärder inom den obligatoriska skolan och förskolan ämnar Herr Statsrådet vidtaga för att motverka de ökande barntrafikolyckorna?»;

av herr *Brundin* (m) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Vilka åtgärder kommer att vidtas av berörda myndigheter för att förhindra att färgtelevisionsmottagningar störs av kommunikationsradiosändare?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.17.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert